

Upravništvo: Ljubljana, Puciničeva
ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23,
31-24.

Inseratni oddelk: Ljubljana, Puciničeva
ulica 5. — Telefon št. 31-25, 31-26.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.

Računi pri poš. ček. zavodu: Ljubljana
št. 17.749.

ZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglašje
iz Kr. Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S.A.,
Milano

Ishaja vsak dan raven ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno L. 12.—
za inozemstvo pa L. 20.—

Uredništvo:
Ljubljana, Puciničeva ulica št. 6,
telefon 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA
per la pubblicità di provenienza
italiana ed estera:

Unione Pubblicità Italiana S. A.,
Milano

Nuovi successi di aerosiluranti

Una nave da battaglia e un incrociatore colpiti — Nuovo bombardamento dell'aeroporto di Micabba — Attacco nemico notturno respinto sul fronte di Tobruk — Molti apparecchi nemici abbattuti o distrutti al suolo

Il Quartier generale delle Forze Armate comunica in data 14 ottobre 1941-XIX il seguente bollettino di guerra N.º 499:

In Africa settentrionale è stato respinto un nuovo tentativo d'attacco notturno contro un nostro caposaldo del fronte di Tobruk. In successiva azione un reparto di carri armati avversari è stato prontamente ricacciato dal fuoco delle nostre armi anticarro col concorso di elementi corazzati germanici.

Sul fronte di Sollum, attività di fuoco d'artiglieria. In combattimenti successivi nei cieli di Bug Bug e Sollum, l'aviazione da caccia tedesca ha abbattuto cinque apparecchi britannici. Aerei nemici hanno nuovamente bombardato Derna, senza causare vittime ed hanno lanciato bombe sul porto di Tripoli, tutte cadute in mare. Uno degli aerei è stato abbattuto.

In Africa orientale nel settore del lago Tana, nostri reparti hanno eseguito ricognizioni in forze ed a largo raggio.

Nel Mediterraneo orientale, durante le prime ore pomeridiane di ieri una forma-

zione navale nemica comprendente due navi da battaglia ed alcuni incrociatori e cacciatorpediniere, è stata sorpresa ed attaccata da nostri aerosiluranti. Nonostante la violentissima reazione di fuoco, i nostri ardimentosi aviatori sono riusciti a colpire con siluri una nave da battaglia ed un incrociatore da 10.000 tonnellate, il quale è stato visto sbandare fortemente. Tutti i nostri velivoli di cui uno gravemente danneggiato ma con l'equipaggio incolume sono rientrati. Ufficiali capi equipaggio degli apparecchi che hanno effettuato i siluramenti: tenenti piloti: Cesare Graziani, Carlo Faggioni e Giuseppe Cimitti.

Stamane all'alba, reparti da caccia della R. Aeronautica hanno attaccato a vo' dente l'aeroporto di Micabba (Maltta); tre aeroplani nemici sono stati distrutti al suolo ed altri efficacemente bombardati. Nostri cacciatori di scorta venuti a contatto con una formazione nemica hanno abbattuto due aerei. Nessun nostro apparecchio è andato perduto.

Novi uspehi torpednih letal

Zadeti sta bili ena bojna ladja in ena križarka — Novo bombardiranje letališča pri Micabbi — Sovražni nočni napad na bojišču pri Tobruku odbit — Mnoga sovražna letala sestreljena ali uničena na tleh

Glavni stan Oboroženih Sil je objavil 14. oktobra naslednje vojno poročilo št. 499:

V severni Afriki je bil odbit nov močni napadalen poskus proti naši posadki na bojišču pri Tobruku. V naslednjih operacijah je bil odsek sovražnih tankov naglo preganjan z ognjem našega protitankovskega topništva ter s sodelovanjem nemških oklopnih enot.

Na bojišču pri Sollumu delovanje topništva. V bitkah, ki so si sledile na nebu pri Bugbug in Sollumu, so nemški lovci sestrelili pet britanskih letal. Sovražna letala so ponovno bombardirala Derna, ne da bi povzročila žrtve, in so metala bombe na luko v Tripolisu, ki pa so vse padle v morje. Eno izmed letal je bilo sestreljeno.

V vzhodni Afriki so naši oddelki v odseku pri jezuru Tana izvršili izvidniške preglede daleč naokoli.

V vzhodnem Sredozemlju je bila v prvih

popoldanskih urah včeraj presenečena in napadena od naših torpednih letal sovražna ladijska formacija, v kateri so bile dve bojni ladji, nekaj križark in rušilcev. Navzile ostri ognjeni reakcije se je našim pogumnim letalcem posrečilo zadeti s torpedi eno bojno ladjo in eno križarko 10.000 ton, ki jo je bilo opaziti, kako se je močno nagnila. Vsa naša letala, katerih eno je bilo močno poškodovano, vendar brez škode za posadko, so se vrnila. Ofrirali, poveljniki posadke letal, ki so izvršila torpediranje, so bili: poročniki piloti Cesare Graziani, Carlo Faggioni in Giuseppe Cimitti.

Davi na vse zgodaj so lovski oddelki Kr. letalstva napadli v nizkem poletu letališče pri Micabbi na Malti in so bila s sovražna letala uničena na tleh, druga pa učinkovito bombardirana. Naša spremljevalna letala, ki so naletala na sovražni oddelke, so sestrelila dve letali. Nobeno naših letal se ni izgubilo.

Utvare anglosaškega sveta

Zavrnitev angleških propagandnih vesti o nemškem sondiranju za mirovna pogajanja

Berlin, 14. okt. u. Nemška diplomatsko-politična korespondenca piše v zvezi s propagandnimi angleškimi vestmi o nemških sondiranjih za sklenitev miru z Rusijo med drugim:

Ogromno vojno gradivo, ki so ga Nemci zajeli na vzhodnem bojišču, bo sedaj lahko služilo v borbi proti Angliji, med tem, ko se istočasno ne sme pozabiti, da razpolaga Nemčija razen z večjim številom letal, topov, tankov itd. kakor Anglija in Zedinjene države skupaj tudi z milijoni specializiranih strokovnjakov, ki vzdržujejo v popolni učinkovitosti tako ogromni vojni strošek. Dovolj je, če opozorimo v tem pogledu na dejstvo, da koncentracija večjega dela nemških sil na vzhodnem bojišču ni rešila Angležev strahu pred nemško invazijo, medtem ko se Angleži pomisljajo na napasti kontinent in postaja preskrba angleškega otoka z živili vedno bolj kritična. Odprto je za sedaj samo vprašanje, kdaj se bo začela odločilna borba Nemčije z Veliko Britanijo. To pa je in ostane tajnost nemških voditeljev in nihče ne more reči, da bi ti voditelji že doslej ne bili znali izbrati primerih rokov za svoje nastope.

V odmorih, ki so nastopili med eno in drugo vojno, naš volitelj ni spal. Verjetno je, da bodo Angleži še nadalje govorili o nemških mirovnih sondiranjih, morda tudi tedaj, ko bo londonska vlada nekeje v Kanadi in bodo njeni člani dajali izjave ameriškim novinarjem o položaju v Londonu tako, kakor jih dajeta sedaj Beaverbrook in Harriman o položaju v Moskvi.

Virji anglo-ameriške propagande so zares neizbrčni. Medtem ko glasilo sovjetskih oboroženih sil poroča, da se je morala Timošenkova vojska umakniti na nove postojanke, potem ko je žrtvovala prednje straže, ki so ščitile umik, in ko isto glasilo izrecno priznava, da so bile severno od Azovskega morja obkoljene preostale čete maršala Budjonija, zatrjuje oficijelni angleški kritik, ki piše v osebem Edoenem glasilu, da se je položaj na vzhodnem bojišču straten zboljal. Jasno je sedaj, piše ta bistven v listu »Yorkshire Post«, da se je Rusom posrečilo uiti iz uničujočih pritiskov in da se sedaj umikajo v popolnem redu, nude pri tem vedno jačji odpor. Razen tega je gotovo, da se ob Volgi in severno od Kavkaza zbira nova ogromna vojska, ki bo nastopila pomladi, ko bo po dobavah demokracije postala strahovito vojno orodje. V ostalem je zelo značilno, da je

berlinska vlada prav v tem trenutku, namreč na predvečer najavljenega popolnega uničenja Sovjetske zveze, smatrala za potrebno, da začne mirovna sondiranja. V zvezi s tem ne bo odveč opozoriti, da bo angleški zunanji minister 25. oktobra podal zelo poučne izjave v Manchesteru. Očitno je, da je Hitler podvel nov napor v nadi ter za namenom, da bi končno dosegel kompromisno rešitev spora.

Diplomatsko-politična korespondenca pripominja k temu pisanju:

Zakaj prav 25. oktober? Ali morda misli šef Foreign Office, da se bodo v bližnjih dneh dogodile stvari, ki bi upravičile njegove čudne argumente, ali pa se morda boji, da bo med tem prišlo do novih neprijetnosti, zaradi katerih bo potrebno spremeniti samo vsebino napovedanega govora. Ali pa se morda želi prilivati novega olja utvaram, da bo sovjetski zaveznik vedno ostal na nogah, ne da bi mogel kdo povedati, kako in kje. Ta utvara je značilna tudi za propagando onkraj Atlantika, kjer prihajajo na osnovi poslednjega razvoja do naslednjega čudnega zaključka: Vselej, ko se stvari obrnejo s slabega na slabše, je treba ohraniti optimistično razpoloženje. Kolikor bolj napredujejo Hitlerjeve čete na sovjetskem ozemlju, tem bolj se obrablja ruski vojni stroj. Čeprav se bo morda zrušil Stalinov režim, bo še vedno ostala nacionalna ruska vlada, ki bo v stanju, da aktivno sodeluje z velikima anglosaškima demokracijama.

Kakor je videti, se v anglosaškem svetu ne morejo otresti utvar. Hitler pa je dejal in ponovil nešteto krat: Ni nobene možnosti kompromisa v borbi med novo Evropo in plutokratsko-boljševskim svetom, kajti ta borba se bo vodila do zadnjega, namreč do popolnega uničenja sovražnika.

Argentina ni zahtevala odpoklica nemškega poslanika

Buenos Aires, 14. okt. d. Argentinski zunanji minister dr. Ruiz Guinazu je včeraj popoldne nemškemu zastopniku izjavil, da argentinska vlada ni zahtevala od nemške vlade, naj odpokliče nemškega poslanika, barona dr. Edmunda v. Thermana. Argentinski zunanji minister je poudaril, da je bil nemški poslanik zadnji čas večkrat objekt napadov s strani preiskovalnega odbora.

JUTRO

Sovjetski poraz pri Brjansku
Obkoljene sovjetske čete so bile razbite v več skupin — Pri Brjansku in Vjazmi je bilo ujetih nad 350.000 sovjetskih vojakov — Bombardiranje vojaških naprav v Petrogradu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 14. okt. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Na vzhodu se razvijajo operacije po določenem načrtu.

Na področju pri Brjansku obkoljene čete nasprotnika so bile razbite v več skupin. Njihovo uničevanje na težavnem gozdnatem ozemlju se neprestano nadaljuje. Že včeraj je naraslo število doslej v dvojni bitki pri Brjansku in Vjazmi ujetih sovjetskih vojakov nad 350.000, vendar pa še vedno narasča.

Bojna letala so bombardirala v noči na 14. oktobra z dobrim učinkom vojaško važne naprave v Petrogradu.

Brzi čolni so prodri v noči na 13. oktobra proti angleški obali in so napadli sovražni konvoj, ki je bil močno zavarovan od rušilcev, brzih čolnov in letal. Kljub nočnim obrambam in ponovnim spopadom z zaščitnimi silami, ki so bile v premoči, so potopili brzi čolni oborožene sovražne trgovske ladje s skupaj 18.000 br. reg. tonami. Brzi čolni so se vrnili brez lastnih izgub.

V poslednji noči so bili usmerjeni letalski napadi proti več angleškim letališčem.

Pri poletu angleških letal nad zasledeno ozemlje ob Rokavskem prelivu je utrpel sovražnik večerj hude izgube. Lovska letala, protiletalsko in mornariško topništvo so sestrelili 31 sovražnih letal. Izgubili smo eno samo letalo.

Angleški bombniki so metali v poslednji noči rušiline in zažigalne bombe na razne kraje v zapadni Nemčiji in na severnememškem obalnem področju. Nočni lovci, bojna letala in protiletalski topovi so sestrelili pet sovražnih letal.

*

Bern, 14. okt. d. Na vzhodnem bojišču se boji nadaljujejo z vso besnostjo od Severnega ledenega pa do Azovskega morja.

Najhujši so še vedno na področju pri Vjazmi, kjer se je po zadnjih vesteh fronta pomaknila že na približno 160 km pred Moskvjo. Kakor je bilo že javljeno, nastopa nemška vojska tu z ogromnimi množinami tankov, zbrane pa so na tem področju tudi glavne sile nemškega letalstva. Kakor vse kaže, so se preostale Timošenkove čete umaknile na obrambne postojanke, ki so bile zgrajene v zadnjem pasu okoli Moskve. Nemški pritisk še ni prav nič poenoljal v svoji silovitosti in si slede nemški napadi drug za drugim.

Dasi je na vzhodnem bojišču tudi že pričelo snežiti, se nemški letalski napadi na sovjetske obrambne postojanke in prometne zveze neprestano nadaljujejo v valovih in se njihova uničevalna sila še ni zmanjšala. Boji besne dalje in postaja položaj Moskve čim dalje bolj kočljiv.

Hud je nemški pritisk tudi proti Harkovu in Krimu ter dalje proti vzhodu ob severni obali Azovskega morja.

Obleganje Odese in Petrograda se nadaljuje z vso intenzivnostjo, ki čim dalje bolj izčrpa obrambno silo sovjetskih posadk.

Za presojo splošnega položaja na vzhodnem bojišču so značilne vesti, ki poročajo o čim dalje pogostejših klicih Moskve po nujni pomoči Anglije in Amerike.

Stockholm, 14. okt. d. Nemška ofenziva proti Moskvi napreduje še zmerom z veliko naglico, dasi postaja odpor armij maršala Timošenka na nekaterih točkah vzhodno od Vjazme skrajno ogorčen. Z ogromnimi žrtvami ljudi in materiala se bore sovjetsko-ruske čete proti nemškemu oddelku, ki pa so v vsakem pogledu mčonejši kakor nasprotnik. Po zadnjih informacijah je nemška ofenziva na nekem mestu prodrla že na oddaljenost približno 100 km od Moskve. V sovjetski prestolnici se že čuje grmenje topov iz smeri od Vjazme. Sovjetsko vojno poveljništvo priznava, da so sovjetske čete Vjazmo že izpraznile. Med sedanjim in vojnim področjem vzhodno od Vjazme ter začetnimi Timošenkovimi postojankami vzhodno od Smolenska so v nemškem žepu še zmerom izolirani sovjetski oddelki, ki nudijo zelo ogorčen odpor ter se s protinapadi skušajo strniti z glavnino Timošenkove vojske, ki se poskuša umakniti proti Moskvi.

Na petrogradskem bojišču se vodijo borbe v povprečni razdalji 35 km od mesta. Obkoljena Vorošilova posadka še vedno prehaja v močne protinapade z namenom, da bi prebila obkolitvenoj obroč. Toda doslej ti poskusi na nobeni točki niso uspeli. Od včeraj dalje divlajo v središču Petrograda velikanski požari.

Na južnem bojišču napreduje nemška ofenziva vzdolž severne obale Azovskega morja, kjer je bil odnor Budionijevih divizij po zadnjih obkolitvah zelo oslabiljen.

Pred Harkovom in Odoso se položaj ni nič spremenil.

Rim, 14. okt. d. »Corriere della Sera« se bavi v uvodniku s položajem na vzhodnem bojišču ter piše med drugim:

Operacije na vzhodnem bojišču se ne smejo smatrati za zaključene. Močne ruske enotice, ki so obkoljene, se bodo lahko še nekaj časa branile, medtem pa, ko se nemške uničevalne operacije nadaljujejo proti vzhodu, so že na vidiku novi važni cilji, katerih vrednost ne bo samo

vojaškega značaja, marveč tudi političnega in moralnega pomena.

V Moskvi priznavajo padec Vjazme

Ankara, 14. okt. d. Kakor poročajo iz Moskve, priznava rusko vrhovno vojno poveljništvo v svojem vojnem poročilu, ki je bilo objavljeno sredi, da so nemške čete zasedle mesto Vjazma, ki je 220 km zapadno od Moskve. Vjazma je predstavljala doslej osrednjo točko tako zvanega severnega žepa, ki so ga stvorile nemške čete v svojem napredovanju v vzhodni smeri na prostoru med Smolenskom in Moskvjo. Nemško vrhovno vojno poveljništvo je že v svojem nedeljskem vojnem poročilu ugotovilo, da leži Vjazma že daleč za sedanjo bojno črto.

Berlin, 14. okt. u. Sovjetska propaganda je razširila vest, da so bile pri Vjazmi obkoljene in uničene večje enote nemških padalcev. Z nemške uradne strani objavljajo, da je ta vest popolnoma izmišljena. Res je nasprotno da se v tem odseku bojišča vedno bolj približuje ura popolnega uničenja sovjetskih čet, ki so zajete v žepih.

Letalski napadi na severnem bojišču

Berlin, 14. okt. d. V nedeljo so nemška borbeno letala razen na ostalih delih vzhodnega bojišča uspešno napadala tudi na skrajnem severu, kjer so napadla sovražnikove vojaške objekte na Ribabjem polotoku na obali pri Murmansku. Kakor se je zvedelo v ponedeljek zvečer, so nemška letala bombardirala sovražnikova vojaška taborišča. Po vrsti dobrih bombnih zadetkov je več lop pričelo goreti. Nemška letala so s strojnimi in letalskimi topovi obstreljevala sovjetsko vojaštvo, ki je skušalo bežati iz napadenih lop. Nadalje so letala ponovno bombardirala murmansko železnico. Porušenihi je bilo več kolodvorov, uničeni so bili tiri in proga je bila na več mestih pretrgana.

Posledice

sedanje nemške ofenzive

Berlin, 14. okt. s. Kakor piše »Dienst aus Deutschland«, ugotavljajo v berlinskih vojaških krogih glede na sedanji položaj naslednje:

1. Ofenzivnega zaleta nemških divizij ne bo mogoče zadržati na novih obrambnih črtah po predoru, ki je bil izvršen na velikem bojišču od Valdaškega gričevja do Azovskega morja: večji ali manjši odpor na tem ali onem odseku ne bo mogel spremeniti splošnega položaja.

2. Na obrambni črti, ki so jo napadle in prebile nemške sile v začetku sovražnosti, namreč v času od 22. junija do 3. oktobra, so bile najbolj izvežbane in najbolj opremljene sovjetske čete. Te čete so bile uničene. Preostali oddelki, ki se jim je posrečilo zbežati, so formirani iz rezervnih divizij, slabše vrednosti, iz delavskih bataljonov ter bataljonov tako zvanih partizanov.

3. Zasedajo se nadaljnja ozemlja življenjskega pomena, česar boljševiki ne bodo mogli več zadržati.

4. Politične posledice tega vojaškega zloma se že kažejo jasno na obzorju. Dejstvo je, da v raznih prestolnicah že skušajo prilagoditi svoje zadržanje novemu položaju.

Dvomfijava angleška pomoč

Stockholm, 14. okt. u. List »Aftenbladet« doznava iz Londona, da pričakujejo tam v kratkem obisk kakke večje sovjetske osebnosti na odlaševanje razgovorov, ki so se začeli pred kratkim na trojni konferenci v Moskvi. V Londonu namigujejo na Molotova in Litvinova, katerih eden ali drugi naj bi bila na čelu sovjetske delegacije, ki bi prišla v angleško prestolnico.

Švedski list pravi nadalje v svojem poročilu, da si v Londonu nihče več ne prikriva skrajne resnosti položaja v Rusiji in da zato vsi tekmujejo v izjavah, da bi bilo treba zavezniki čim prej priskočiti na pomoč. Angleški listi pa — morda na ukaz od zgoraj — ne zahtevajo več tako brezpogojno takojšnje izkrcanja angleških čet na zapadni evropski obali. Uradni »Times« se celo precej umika ter skuša tolažiti Rusijo, plovec med drugim: »Ako bo mogla Rusija vzdržati prihodnje kritične tedne, se bo lahko prepričala, da ne bodo operacije, čeprav bi trajale še vso zimo, zavzele ogromnih dimenzij zadnjih treh mesecev in da sprito tega potreba po materialu ne bo več tako velika. List »Manchester Guardian« opozarja, da morajo biti Angleži vsak trenutek pripravljeni s svojimi četami za izvojevanje zmage. Le John Gordon v listu »Sunday Express« še zahteva, da bi moral vojni minister pokazati večjo pobudo, češ, da ni mogoče rešiti britanskega imperija, ako bo ta samo opazoval uničevanje svojih zaveznikov.

New York, 14. okt. s. Medtem, ko se vedno kroži po časopisju vest, da je sovjetska vlada zbežala iz Moskve, se v zanesljivega vira doznava, da je Stalin poslal poslednji čupni poziv zaveznikom, v katerem zahteva angleško pomoč v obliki letalskega ali kopnega napada kot poskus, da bi se oborožene sile osi prisilile k prenehanju. Mnogi intervencionistični krogi ne prikrivajo svojega razočaranja sprčo an-

gleške neaktivnosti. Neki newyorški list obvešča, da gledajo na ta položaj z globoko potrptostjo celo v uradnih krogih, v katerih so dcelej vneto zagovarjali aktivno sodelovanje z Veliko Britanijo

Nojeva taktika Londona

Berlin, 14. okt. s. »Völkischer Beobachter« piše, da noče London, ki se poslužuje nojeve taktike, priznati odločilnega pomena bitki pri Brjansku in Vjazmi in še vedno trmasto vztraja pri trditvi, da so boljševiki gospodarji položaja. Ako bi se kdo na bregovih Temze pobrigal za številke, bi ugotovil, da so Rusi v bitki pri Kijevu izgubili 1.800.000 ujetnikov in ogromne količine vojnega gradiva, da je v južnem odseku bojišča Budjoni izgubil v nekaj tednih okrog 800.000 ljudi in da sedaj tudi skupine Timošenkovih čet, ki so še ostale, zadobivajo tolikšne udarce, da ni pretirano reči, da je borba že zaključena. Operacije na vzhodu so vojaško odločene, piše list »Deutsche Allgemeine Zeitung«, ne samo zato, ker sovjetske sile ne morejo več spremeniti usode, ki jih čaka, temveč tudi zato, ker bi vsa angleško-ameriška pomoč, pa naj bi bila še tako izdatna in nagla, kar pa je zelo dvomljivo, ne mogla nicesar več spremeniti, temveč bi samo povečala nemški plen. Zato niti ne govorimo o učinkovitosti in izvršljivosti nekaterih nameravanih olajševalnih ofenziv na zapadu, na severu ali na jugu, ki že spadajo v kraljestvo sanj. Poslednji stebel sovjetskega odpora, Timošenkova vojska, je sedaj v celoti pod udarcem.

Povratek beguncev

v osvobojeno Karel jo

Helsinki, 14. okt. d. Do 11. oktobra se je po poročilih ki jih objavlja administrativni oddelk finskega vrhovnega vojnega poveljništva vrnilo v osvobojene pokrajine Karelije že 33.000 beguncev, skupaj z velikim številom goveda in konj. Bržkone bo mogoče do konca tekočega leta poslati domov še nadaljnjih 50.000 do 60.000 prebivalcev osvobojene Karelije, katere kmečko prebivalstvo je ob pričetku vojne štelo 220.000 duš. V velikem obsegu bo mogoče organizirati povratek beguncev seveda šele spomladi

Nizozemski prostovoljci za vzhodno fronto

Haag, 14. okt. d. Včeraj je bil v Haagu zaprišen nov bataljon nizozemske prostovoljske legije, ki se je osnovala za boj proti boljševizmu na vzhodni fronti. Zapri-segi, ki jo je izvršil vodja nizozemske nacionalistične stranke Adrian Mussert, je prisostvoval tudi nemški državni komisar za Nizozemsko dr. Seyss-Inquart.

Dr. Göbbels ranjencem

Berlin, 14. okt. s. Propagandni minister dr. Göbbels je sprejel številne ranjence, pripadajoče vsem trem vrstam orožja, ki se zdravijo v berlinskih bolnišnicah, ter jih je povabil na obed v dvorani svojega ministrstva. Minister dr. Göbbels je razen tega govoril nad 2000 ranjencem, zbranim na državnem športnem igrišču. Izrazil je globoko hvaležnost nemškega naroda junaskim borcem, ki se venčajo s slavo na protiboljševskem bojišču.

Letalski boji na zapadu

Berlin, 14. okt. d. V noči na torek so britanska letala preletela zapadno Nemčijo in na več mestih metala rušiline in zažigalne bombe. Kakor je bilo davi objavljeno s pristojnega mesta v Berlinu, pa pri nobenem teh napadov ni bila povzročena škoda na vojaških objektih, niti ne škoda vojno-gospodarskega značaja. Med civilnim prebivalstvom je bilo nekaj izgub, mrtvih in ranjenih. Po podatkih, ki so bili davi na razpolago, je eno izmed napadajočih britanskih letal sestrelilo nemško protiletalsko topništvo, drugo pa nemška nočna lovka letala.

Berlin, 14. okt. d. Število britanskih letal, ki so bila sestreljena včeraj pri napadnih poskusih ob Rokavskem prelivu, je naraslo na 28. Kakor je bilo v ponedeljek ponči sporočeno s pristojnega nemškega mesta, se je 19 sestreljenih britanskih letalom pridružilo še 9 nadaljnjih, ki jih je v ponedeljek popoldne ob Rokavskem prelivu sestrelila neka nemška protiletalska topniška baterija.

Stockholm, 14. okt. d. Kakor poročajo iz Londona, javlja britansko letalsko ministrstvo v današnjem jutranjem komunickeju, da so preteklo noč samo maloštevilna nemška letala preletela razna področja angleškega otoka, kjer so na več krajev metali bombe. Angleško poročilo trdi, da povzročena škoda ni težjega značaja.

Vojna na morju

Lizbona, 14. okt. d. V konvoju britanskih ladij, ki je plul iz Gibraltarja v Anglijo in ki je bil na Atlantiku napaden, je bila po podatkih, ki so doslej na razpolago, potopljena najmanj ena trgovinska ladja.

INSERIRAJTE V „JUTRU“

Pred važno odločitvijo ameriškega kongresa

Huda nasprotstva v senatu in reprezentančni zbornici zaradi zahteve po izpremembi nevtralnostnega zakona

Washington, 14. okt. a. Zunanje-politična komisija poslanske zbornice je na tajnem zasedanju začela proučevati Rooseveltovo poslanico za oborožitev trgovskih ladij in sicer ob ostrih protestih izolacionistov in republikancev, ki se upirajo tajnosti razpravljanja ter omejevanju zasedanja, kar ima za posledico izključitev velikega števila dokumentarnih listin na javljenih od opozicije. Nekateri člani zunanje-politične komisije so iz protesta odklonili sodelovanje pri razpravi.

New York, 14. okt. d. Ogorčeni nasprotnik zunanje politike ameriške vlade, senator Wheeler, je po svojem povratku s konferenke republikanskih predstavnikov držav srednjega zapada in zapada napovedal, da bodo v senatu pričeli izolacionisti najodločnejšo borbo proti zakonskemu načrtu, ki ga proučuje senatska zunanje-politična komisija in ki stremi po odpravi ali vsaj po izpremembi veljavnega nevtralnostnega zakona. Senator Wheeler je ponovno naglasil, da bi odprava nevtralnostnega zakona pomenila zelo povečano vojno nevarnost za Zedinjene države, ker bi nujno morala dovesti do incidentov.

New York, 14. okt. d. Kakor poročajo iz Washingtona, je včeraj podal pred zunanje-političnim odborom senata svoje izvedenjsko mnenje ameriški mornariški minister Knox. Knox, ki velja za eno najbolj ekspanzionističnih osebnosti v ameriškem vojnem taboru, se je seveda tudi ob tej priliki izjavil za čim nageljše odsvolitev nevtralnostnega zakona, zlasti v tistih členih, ki prepoveduje oborožitev ameriških trgovinskih ladij. Po Knoxovem mnenju bi Zedinjene države s spremembo ali odpravo nevtralnostnega zakona tvegale manj kakor pa, če dopuste, da Velika Britanija izgubi sedanjo vojno. Po Knoxovem mnenju bi odprava nevtralnostnega zakona pomenila dohoda vojnega materiala tistim državam, ki so vojne nadaljevali vojno. Nato se je Knox zopet dotaknil stare fraze o svobodi morja ter poudaril, da mora smatrati Amerika svobodo morja za potrebno v interesu svoje lastne varnosti. Nato je Knox poskušal gnati tudi še čustva senatske zunanje-politične komisije, rekoč, da je izredno pomembno, ako so Zedinjene države prisiljene pluti s svojimi ladjami pod panamsko zastavo in »da tudi ni za Ameriko posebno častno, če se zahteva, da mora njeno brodirje pluti na oceanu, ogroženem od morskih razbojnikov«, obenem pa se ji ne dovolj orožja, s katerim bi se proti njim mogla boriti. Pred zunanje-politično komisijo reprezentančne zbornice pa sta včeraj podala

svoja izvedenjska mnenja oba druga Rooseveltova pomočnika, namreč zunanji minister Hull in vojni minister Stimson. Na člane komisije je posebno močan vtis napravil oni odstavek Hullove izjave, v kateri je naglasil, da so vse informacije, s katerimi se izogniti nevarnosti, marveč, kako se brani pred sovražnim pokretom, ki grozi cel zapadni polob. Naravno je, da se je tudi Hull formalno izjavil v prilog ukinitve ali vsaj izpremembe čl. 2. nevtralnostnega zakona, ki prepoveduje ameriškim ladjam plovbo v vojno področje, zlasti pa je njegova pripomba, da od kongresa ne zahteva v tej točki kakšne neposredne akcije.

Slično je govoril tudi vojni minister Stimson, ki je skušal člane kongresne zunanje-politične komisije prepričati, da bo moral kongres itak prej ali slej pristopiti k še bolj obširni izpremembi ameriške zakonodaje, v kolikor se tiče nevtralnosti Zedinjenih držav.

Washington, 14. okt. d. Ameriški senat je na včerajšnji seji izglasoval zakonski načrt, s katerim se za dobo enega leta podaljša rok, v katerem se morajo gotovi ameriški državljani, ki žive v inozemstvu, vrniti v Ameriko, ker v nasprotnem primeru izgube ameriško državljanstvo. Zakon o ameriških izseljenih namreč določa za ameriške državljane, ki so se naturalizirali v kak tuj državi, da se morajo vrniti v Zedinjene države v roku dveh do petih let, ker jim sicer avtomatično ugasne ameriško državno pripadnost.

Ameriška pomoč boljševikom

New York, 14. okt. d. Newyorški listi objavljajo s posebnim poudarkom Rooseveltovo službeno izjavo, po kateri »neprestano zapuščajo ameriške ladje ameriške luke, natovorjene z vojnimi potrebščinami za Sovjetsko zvezo. Po mnenju gotovih političnih krogov naj bi ta Rooseveltova izjava izražala prepričanje vodilnih ameriških osebnosti, da utegne biti sovjetska obramba še učinkovita, ako se dajo Sovjetski zvezi dovolj naglo na razpolago vojne potrebščine. Kot posebno značilnost navajajo ameriški listi, da Roosevelt ni v svoji izjavi omenil, v katero smer so bile poslale ameriške ladje z vojnimi materiali za sovjetsko vojsko. V gotovih krogih sodijo, da plujejo v Suez, odkoder naj bi bil material usmerjen na Kavkaz.

O bojih za prehod preko ustja Dnjepra

Kako je prodirala nemška vojska v južni Ukrajini proti Krimu

Berlin, 14. okt. d. Nemški vojni poročevalci Walter Enz piše, kako so nemške čete 2. oktobra pričele odločilni napad, ki je po borbah v naslednjih dneh omogočil nemškim četam na južnem delu vzhodnega bojišča prebiti se preko ustja Dnjepra ter nadaljevati operacije v smeri proti Azovskemu morju. Nemški vojni poročevalci piše:

Pekleni truški razpokajočih se granat, strojnica, treskanja topov in nabijanje drugih vrst orožja se razlega nad široko strugo Dnjepra, ki se tu vije med številnimi za bčevjem obraslimi peščenimi otoki z gosto zaraščenimi močvarami in neštevilnih rokah, na katerih begovih leže siromašne vasice. Skozi ta pekel prodirajo nemški napadalni čolni, splavi in brodi od oddaljenih točk se tropci granat, od katerih voda visoko brizga v zrak. Ti transporti hite med divje penecem se valovjem od enega razravnega rečnega brega do drugega, kjer jih sprejme železna toča nasprotnikovih krogel. Infanteristi so tak prvi dan ofenzive zasedli nek veliki otok sredi Dnjeprve struge ter prodrli odtod do drugega brega, ki so ga zavzeli v naskoku, in nato v borbi od hiše do hiše počasi zasedli vasi na nasprotnem Dnjeprnem bregu. Kaj so zmogli ti infanteristi, je naravnost neverjetno. Zvečer je bilo bojišče okraj Dnjeprvega veletoča pokrito s trupli sovjetskih vojakov in z razbitinami silnih množin vojnega materiala. Tudi ponoči ni niti minuta potekla brez borbe.

Drugi dan ofenzive je bilo spravljenih na drugi Dnjeprov breg že veliko število

topov, ki se jih boljševiki boje kakor kuge. Tretje jutro so pričeli pionirji graditi čez reko 450 m dolg pontonski most. Pri tem jih je neprestano obstrlevalo sovražno topništvo in ponoči so prigrmel nad reko letala. Vse to pionirjem ni moglo preprečiti, da ne bi bili postavili mostu navzile najnevarnejšim okoliščinam v zelo kratkem času. Sedaj že drda preko njega top za topom, municijski voz za vozom in kolona za kolono se premika na nasprotni breg. Pehota, ki se mora boriti za vsako ped zemlje na drugem bregu, kmalu občuti učinkovito pomoč našega topništva, ki pomeni zanj velika razbremenitev. Kmalu je cela nemška armada na drugem bregu Dnjepra. Sovjetske čete so med tem občutile, kako neverjetno važno je postalo to mostišče med Hersonom in Nikopoljem, za nadaljevanje nemške ofenzive. V naglih pohodih so vrgli v to smer eno divizijo za drugo in potem so telefoni jutro za jutrom klicali alarm in je nemška pehota morala nastopiti v obrambo. Sovjeti so neprestano napadali, pošiljali v borbo tanke in poskušali prodore na mestih, ki so bili slabo zasedeni, toda vsak protinapad je bil neizprosno odbit in sicer vedno s silno krvavimi izgubami za sovražnika. Vsa večer je bilo novo mostišče za en koncentrični krog večje. V obliki radialnih pramenov so se naše divizije zaježale z mostišča čim dalje globlje v ozemlje okraj Dnjepra. Glavni udarec je bil usmerjen na jug na jugovzhod. Beseda Krim lebdi, kakor čarobno geslo pred očmi naše pehote, ki od pričetka ofenzive noč in dan ne odloži več orožja iz rok.

Japonsko-ameriška pogajanja

Tokio, 14. okt. (Domei). Današnja tiskovna konferenca je bila tako živahna kakor že več mesecev ne. Japonsko-ameriška pogajanja so sprožila pravo poplavo vprašanj, na katere je odgovarjal pooblaščen zastopnik japonske vlade Koh Ishii, ki je med drugim izjavil:

»Japonska vlada si bo do zadnjega trenutka prizadevala rešiti vse probleme na prijateljski način.« Na to izjavo so predstavniki ameriškega tiska želeli vedeti, kdaj bo prišel »poslednji trenutek«. Ishii je nato odvrnil: »Ne bi mogel reči, kdaj bo prišel ta poslednji trenutek. Treba je biti potrpežljiv.

Glede odposiljavitve treh japonskih parnikov v Zedinjene države, je japonski vladni zastopnik izjavil, da je bilo to ukrepanje popolnoma izven okvira tekočih razgovorov. Na vprašanje, zakaj so bile v Tokiju službeno demantirane informacije ameriških agencij, po katerih naj bi bili ti parniki poslani za primer potrebne evakuacije Japoncev, je Ishii odvrnil, da bi bilo treba 1000 ladij, da bi se evakuirali Japonci, ki žive v Zedinjenih državah, ter je še pripomnil, da so omenjeni parniki peljali samo potnike, toda nikakega tovora. Glede nekoliko preuranjenih informacij, po katerih bi se dalo sklepati na delno obnovitev prometa preko Pacifika, glede na to prvi poskus, je Ishii izjavil, da so to samo spekulacije ljudi dobre volje, toda položaj ni tako rožnat.

Izgubljena pošta

Rim, 14. okt. s. Ravnateljstvo angleške pošte je objavilo, da so se poštne pošiljke, ki so bile pretekli teden oddane v Ameriko in so bile namenjen v Anglijo, izgubile.

Vojna na Kitajskem

Sanghaj, 14. okt. d. Kakor poročajo iz Cungkinga, so kitajske čete zopet evakuirale mesto Išan. Kakor znano, so kitajske čete Išan zasedle pred tremi dnevi. Kitajsko poveljništvo utemeljuje ponovno evakuacijo s tem, da ne mara civilnega prebivalstva izpostavljati napadom japonskega letalstva. Razen tega pravi kitajsko poročilo, da bi navzočnost kitajskih čet v Išanu motila operacije kitajskih čet v odseku pri Čuhangu.

Sedež dunavske komisije v Oršovi

Sofija, 14. okt. d. Kakor javljajo sofijski listi v svojih ponedeljskih večernih izdajah, je mednarodna dunavska komisija, ki je bila pred kratkim na novo osnovana na Dunaju, sklenila prenesti svoj stalni sedež iz Beograda v Orsovo. Orsovo leži v jugozapadni Rumuniji v bližini železnih vrat. Zastopnik Jugoslavije je bil izključen iz nove mednarodne dunavske komisije, sicer pa so v komisiji zastopniki vseh ob Dunavu ležečih držav, poleg teh pa tudi zastopnik Italije. Komisija je sklenila, da se bodo v bodoče pristojbine za plovbo skozi sotesko pri železnih vratih med Orsovo in mestom Turn-Severinom zaračunavale v nemških markah namestu v švicarskih frankih, kakor je bilo doslej običajno. Službeni jezik v mednarodni dunavski komisiji bo v bodoče nemški.

Poslednja nagrada I. N. A.

Ljubljana, 14. oktobra. Davi je bila v paviljonu italijanskega varovalnega zavoda INA izrečena poslednja nagrada za obiskovalce velesejma, ki je pripadala srečni št. 12.444 na ime Mafalda Vertel iz Ljubljane. Nagrada naj so »glasni v paviljonu zavoda na velesejmu, da dvigne prisojeno ji nagrado 500 lir.

Determinazione dei limiti di oscuramento

L'Alto Commissario per la Provincia di Lubiana, viste le proprie ordinanze dd. 6 giugno 1941-XIX n. 42 e 23 settembre 1941-XIX n. 109, ritenuta la necessità di fissare nuovi limiti d'orario per l'osservanza dell'oscuramento ordina:

Art. 1. Fino a nuove disposizioni le norme sull'oscuramento devono essere osservate dalle ore 19.30 alle ore 6.30.

Art. 2. Rimangono invariate le altre disposizioni contenute nell'ordinanza del 6 giugno 1941-XIX n. 42.

Art. 3. La presente ordinanza entra in vigore il 15 ottobre 1941-XIX.

Lubiana, 14. ottobre 1941-XIX.

L'Alto Commissario Emilio Grazioli

Odredba o rokih zatemnitve

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino na osnovi svojih odredb z dne 6. junija 1941-XIX št. 42 in 23. septembra 1941-XIX št. 109, sprično potrebe, da se določi nov urnik za izvajanje zatemnitve odreja:

Čl. 1. Do novih odredb se morajo ukrepi o zatemnitvi izvajati v času od 19.30 do 6.30 ure.

Gospodarstvo

Bodočnost tekstilne industrije

Velik napredek v izdelovanju umetnih tekstilnih vlaken ni morda le plod sedanje dobe in posledica naravnih surov. Umetna tekstilna vlakna spodbujajo naravna vlakna tudi v deželah, ki imajo dovolj naravnih surov.

V Ameriki so bile v zadnjem času razne zanimive tekstilne razstave in so bili istočasno objavljeni značilni članki, ki razpravljajo o bodočnosti mode in tekstilne industrije sploh. Ne glede na nekatere razprave, ki so že čisto blizu smešnosti, je bilo mogoče ugotoviti, da Američani dovolj jasno razumejo možne smerice razvoja te industrije.

Novo pojmovanje človeškega telesa, združeno s stalnim izboljševanjem udobnosti in zaprtih prostorih (centralna kurjava, klimatizacija in urejevanje zraka) je imelo za posledico čedalje bolj lahko in racionalno oblačilo — celo v moški modi, ki je tako konservativna. Najpomembnejši ustvarjalci mode, arhitekti in tovarnarji Zedinjenih držav, so odgovorili na javna vprašanja, ki jih je razpisala revija »Vogue« in v svojih odgovorih predvidevali, da se bodo v bodoče uporabljala samo »transparentna oblačila«, ali takšna, da vsaj dopuščajo prodiranje ultravioletnih žarkov. Oni so tudi menili, da pripada bodočnosti sintetičnim vlaknom. »Moda poskusne cve« je bil naslov velike razstave, na kateri je bilo mogoče občudovati poleg umetne svile, celulozne volne povsem italijanskega izvora (znane v Ameriki pod imenom »spin rayon«), tekstilnega celofana, sintetičnih vlaken »nylon« in »vinylon« ytuji aluminijaste folije in tkanine iz steklene preje.

Povsod zaznamuje tehnika na širokem področju tekstilne industrije velik napredek. Kemično obdelovanje daje tkaninam nove lastnosti, ki so bile doslej povsem neznanne. Poleg sredstev za podaljšanje trajnosti tkanin (sredstva proti obledenju znamke EST tvrdke Sobrero, nadalje »Itro« »Durane«, »Dura filme«, »Double-

Gospodarske vesti

— Italijanska vinska letina. Iz Rima poročajo, da so izgledi za vinsko letino v Italiji letos ugodnejši nego so bili lani. Medtem ko je lanskega vinskega letina dala 30 milijonov hl vina, je po najnovejših italijanskih cenitvah zanesljivo pričakovati, da bo letošnji pridelek dal 38 milijonov hl, kar predstavlja dobro srednjo letino.

— Ustanovitev paroplovne družbe za promet z Dalmacijo. Na iniciativo guvernerja Dalmacije je bila pred kratkim v Zadru ustanovljena paroplovna družba »Dalmazija« Imprese Maritime Soc. An. z namenom, ustvariti sposoben prometni aparat za potrebe nove dalmatinske pokrajine. Družba bo s 4 ladjami vršila promet med Benetkami in Ancono na eni strani ter Zadrom, Biogradom, Šibenikom, Trogirrom in Splitom na drugi strani. Iniciativo za ustanovitev paroplovne družbe je dal genovski lastnik ladij comm. Andrea Marsano. Pri družbi je po želji dalmatinskega guvernerja udeležen tudi dalmatinski kapital, kar bo podjeto gotovo koristilo. Upravo tvorijo comm. Andrea Marsano, gr. uff. Niccolò Luxardo in gr. uff. dr. Giovanni Salghetti; nadzorstvo pa tvorijo cav. dr. Eraldo Orfanelli, rag. Ugo Delich in cav. Antonio Toth.

— Znatno povišanje trošarin na Hrvaškem. Te dni je bila izdana na Hrvaškem zakonska odredba o spremembah in dopolnitvah zakona o državnih trošarinah, ki prinaša znatno povišanje trošarinskih postavk, ki so bile še letos v januarju povečane približno za 100%. Tako se trošarina na pivo poviša na 30 kun za hektolitarsko stopnjo ekstrakta (doslej 10, pred 1. januarjem 7.50). Trošarina na vino se poviša na 4 kune za liter (doslej 2, lani 1); pri finem vinu se poviša trošarina na 10 kun za liter in pri šampanjcu na 30 kun za liter. Najbolj je povišana trošarina na žganje, ki znaša doslej 100 kun za hektolitarsko stopnjo alkohola (doslej 16, pred 1. januarjem 10). Končno je povišana trošarina na ekstrakte, esence in eterska olja z alkoholom na 100 kun za kilogram (doslej 60, pred 1. januarjem 30). Glede na izenačenje trošarin za žganje in za spirit je po novih predpisih dovoljena uporaba žganja, na katero je vplačana trošarina, za izdelovanje ruma in likerjev, toda le v urejenih tvornicah in delavnicah, ki so pod nadzorstvom finančnih organov.

— Zamenjava srbskih dinarjev v vzhodnem Sremu. Kakor smo že včeraj poročali, je bila 10. t. m. izvršena tudi v gospodarsko-prometnem pogledu priključitev vzhodnega Srema (področja med Savo in Dunavom do Indije in Stare Pazove) k Hrvatski, medtem ko je bilo to področje prej samo pod hrvatsko upravo, medtem ko priključitev v gospodarskem in carinskem pogledu doslej še ni bila izvršena in je bil promet med vzhodnim Sremom ter Srbijo

Čl. 2. Nespremenljeno ostanejo določbe, ki jih vsebuje odredba z dne 6. junija 1941-XIX št. 42.

Čl. 3. Ta odredba se uveljavi 15. oktobra 1941-XIX.

Ljubljana, 14. oktobra 1941-XIX.

Visoki Komisar Emilio Grazioli

Avvertimento ai commercianti

L'Alto Commissariato nel richiamare l'attenzione dei commercianti sulla scrupolosa osservanza del divieto temporaneo di vendita di prodotti tessili e d'abbigliamento, li rende attenti che ai contravventori saranno non solo applicate le penalità previste dalle leggi vigenti, ma sarà loro revocata anche la licenza d'esercizio.

L'Alto Commissario Emilio Grazioli

Opozorilo trgovcem

Visoki Komisar opozarja trgovce, naj vestno izpolnjujejo odredbe o začasni prepovedi tekstilnega in obče oblačilnega blaga. Obenem jih opozarja, da zaradi slehernega prekrška ne bodo samo kaznovani, kakor to določajo veljavni zakoni, marveč jim bodo odvzeti tudi njihovi obrtni listi.

Visoki Komisar Emilio Grazioli

bremena. V teku letošnjega leta je spričlo likvidnosti na francoskem denarnem trgu, ki pa je na drugi strani zopet izraz naraščajoč obtoke bankovcev, nazadovala obrestna mera za dolgoročne papirje od 5% odnoemo 5 in pol % na 4%, za srednjeročne pa od 4% na 3%. Obrestna mera za zakladne bone z amortizacijsko dobo dveh let znaša sedaj 2 1/2% (v začetku leta 3.5%), za enoletne zakladne bone 2 1/4% (3 1/4%) in za četrtletne zakladne bone 1.6% (2 1/4%). S konverzijo bonov za narodno obrambo bodo s francoskega trga izginili najvažnejši srednjeročni in kratkoročni papirji, ki so več nego dve desetletji prevladovali na trgu. Te bone za narodno obrambo je Francija pričela izdajati v zadnji svetovni vojni in je skupni znesek emisije v prvih letih po vojni dosegel do 58 milijard frankov. Šele pred sedanjo vojno je Franciji uspelo, z ustanovitvijo posebne amortizacijske blagajne, ki so ji bili zastavljeni dohodki tobačnega monopola, znižati obrok teh bonov na polovico in obenem podaljšati amortizacijsko dobo na tri leta, medtem ko so bili prej ti boni čisto kratkoročni papir in je zlasti v letih gospodarske krize velik obrok teh kratkoročnih papirjev ogražal francosko finančno politiko. V zvezi s konverzijo pričakuje sedaj vlada v Vichyju, da ji bo uspelo dobiti še nova sredstva za ogromno narašče izredne izdatke. Nove 4% obligacije bodo izdane po emisijemskem tečaju al pari (100 za 100).

Nagla preureditev železnice v zasedenem delu Sovjetske Rusije

Rusija ima, kakor znano, od nekdaj na svojih železnica drugačno širino tira nego ostala Evropa (razen Španije in Portugalske). Normalna širina tira znaša namreč 1.435 m, medtem ko znaša oddaljenost med tirnicami v Rusiji 1.524 m (v Španiji 1.676). Po zadnji svetovni vojni je Poljska na svojem področju preuredila železnice na evropsko normalno širino tira, od baltičskih držav pa je isto napravila tudi Litva. Ko je bila leta 1939 po končani vojni s Poljsko določena med Nemčijo in Rusijo demarkacijska linija, je ruska železniska uprava na ozemlju vzhodne Poljske takoj prestavila tirnice na rusko širino in je tej širini prilagodila tudi vagonne in lokomotive, prevzete od Poljske. Isto je storila po zasedbi Litve, ki je imela tudi normalnotirne proge. Ta sprememba širine tira na odprti progi sicer ne dela večjih težav, ker je treba prestaviti samo eno tračnico, mnogo težko pa povzroča taka sprememba na križiščih, pri kretanjih ter na kolodvorih.

Ko so letos poleti nemške čete zasedle Vzhodno Poljsko so morale zaradi lažjega prometa in priključka železnice na omrežje nemških železnic znova prestaviti tir na normalno širino. Tako so bile tirnice v vzhodni Poljski že tretjič prestavljene. Isto je morala Nemčija storiti na glavnih progah v zasedenem delu Rusije.

Kakor smo že kratko poročali, je nemških železniškim četam uspelo preurediti pretežni del železnice v zasedenem ruskem ozemlju na normalno širino. Ta preureditev je bila tudi potrebna, ker so bile v teku vojne po večini uničene ruske lokomotive za širši tir. Od 25.000 km železniških prog na zasedenem ozemlju Sovjetske Rusije je Nemčija doslej preuredila 15.000 km železnice na normalno širino tira. To delo je bilo izvršeno z ogromnimi napor in je šele omogočilo oskrbovanje prodirajočih nemških čet z orožjem in municijo, materialom in živili, kakor tudi prevoz čet. Vrh tega so morale nemške železnice in pionirske čete popraviti veliko število porušnih mostov in porušnih prog. Razlik 9 cm, obstoja med normalno širino proge in rusko širino je predstavljala eden najtežjih problemov pri ureditvi prometa na zasedenem ozemlju in je zahtevalo silne napore. Na stranskih progah, ki niso preurejene in ker obstoja še široki ruski tir, so morali urediti vse potrebno za prekladanje materiala iz normalnotirnih vagonov na ruske širokotirne vagonne, kar povzroča ne malo težko. Vsa nov prodor nemške vojske v rusko ozemlje postavlja zaradi tega nemške železnice in pionirske čete pred novo veliko nalogo.

Naše gledališče

D R A M A

Sreda, 15. Dva bregova. Red A. Začetek ob 18.15. Konec ob 20.30.

Četrtek, 16. Hamlet. Red četrtek. Začetek ob 17.30. Konec ob 21.

Petek, 17. zaprto.

Uprizoritev Shakespearjeve tragedije »Hamlet« ne predstavlja samo velikega Janovega igralskega uspeha, temveč uspeh celokupnega ansambla z režiserjem, inscenatorjem in komponistom scene glasbe vred. Veliko spoštovanja do te Shakespearjeve umetnine je tako s strani gledališča, kakor s strani občinstva in kritike ustvarilo iz igre izjemno dogodek, s katerim se naša drama lahko ponaša. V glavnih vlogah: Jan, Levor, Mira Danilova, Vida Jovanova, Stupica, Cesar, V. Skrbinek, Ljupah, Nakrst in Gregorin. Režiser dr. Kreft, inscenator inž. Franz, komponist scene glasbe D. Zebre.

O P E R A

Sreda, 15. Netopir. Red sreda. Začetek ob 18.15. Konec ob 21.

Četrtek, 16. La boheme. Premiera. Red premierski. Začetek ob 18.15. Konec ob 21.

Petek, 17. Aida. Red B. Začetek ob 17.30. Konec ob 21.

Straussova opereta »Netopir« spada po svoji glasbi in libretu v vrsto tistih operet, ki so se ohranile sprično muzikalno vrednoti in odrsko učinkovitosti libreta do danes na repertoarju. Zgodba o veseljačenju članov rodbine Eisenstein, je oblikovana z ljubeznim humorjem in nepriljudni komiko, s finim okusom in šegavostjo, ki ustvarjajo pri gledalcu najboljše razpoloženje.

Puccinijeva opera »La boheme« spada med njegova posebno popularna dela. Zivljenje bednih pariških bohemov je prikazano tako v libretu, kakor v glasbi z velikim čutom človečnosti in v globoko domoljubnih čustvenih napetih. Premiera bo v četrtek 16. t. m. za red premierski.

Pri premieri Puccinijeve »La boheme« bo izšel prevod libreta, ki ga je oskrbel dirigent Niko Štritar v priročnih knjižicah in bo na prodaj pri operni blagajni in bljeterjih po ceni 8 lir.

Poletje sredi jeseni

Žetev in setev — Za povečano produkcijo drv — Konjsko vprašanje urejeno

Trebnje, 10. oktobra.

Dolenjska polja se že nekaj dni kopljejo v poletnem soncu. Sredi jeseni je pri nas zavlada prava vročina in topli sončni žarki so pospešili rast in zoritev sicer kasnim poljskim pridelkom. Že nekaj dni beleži toplomer na soncu 25 stopinj Celzija. Letošnje vreme od rane pomladi preko poletja do pričetka jeseni za kmetovalca ni bilo bog ve kaj ugodno. Pogosto leževje je oviralo rast in so v splošnem vsi pridelki dozoreli precej kasneje kot bi sicer. Se je nastopajočo jesenjo se je vreme ustalo in kmetje sodijo, da bo leto vreme trajalo še nekaj časa. Zadnjo soboto, ko so naše brhke Francke in zastavni Francetje gozdovi, je bil lep sončni jesenski dan in se po našem ljudskem modrovanju do repnega pukeža sv. Luke obetajo še lepi dnevi.

Zakasnela pšenica žetev ajdovi setvi ni obetala prida. Letos so kmetje ajdo kasno vsejali in žetev je bila tako rekoč dvomilijona. Pa je bilo vreme za izjemo nekaj deževnih dni ugodno in je ajda kljub pozni setvi dozorela. Ajdova žetev je te dni na Dolenjskem v polnem razmahu in okusnih žgancev letos tudi mešanica ne bo primanjkovala. Dozorela je koruza, ki spletna v kite že visi izpred mnogih poslopij. Kmetje pospravljajo zelje in peso, ki sja tudi dobro obrodili. Še nekaj sončnih dni pa bo godno še korenje in repa, kar kmetje spravljajo pod streho med poslednjimi pridelki.

Te dni je bila na Dolenjskem opravljena jesenska setev žit. Velike površine polja so spet posajene s pšenico, ki je kalila in ki jo je toplo vreme že izbavilo iz zemlje. Naš vsakdanji kruh z naših polj za nas, žené in naše otroke.

Pred vrati je še trgatav; sicer je tudi pozna, vendar obeta mnogo. Vinogradiniki so bili letos zaskrbljeni, saj je bilo za trto vreme dolgo časa neugodno. Toplo poletno sonce sredi jeseni, ki že nekaj dni pripeka na bogato obloženo trto v dolenjskih gorah, pa je ob zadnji uri priskočilo na pomoč in samo v bližnjih par dneh bo grozdje dozorelo. Ker so nekateri vinogradiniki že pričeli s trgatvijo, svetujemo ostalim, naj trgatav sprito tako lepega vremena odlože še za nekaj dni. Grozdje sedaj najbolj pridobiva na sladkorju, kar je letos še posebej važno, ker sladkorja za slajenje vin ne bo! Kjer pa se je bati, da bodo prišli v poseste nepoklicani trgači, organizirajte strate, določite časa splošne trgatve čim kasneje in trud bo obilo poplaval.

Te dni smo okusili s precejšnjo zakasnitvijo prvi pridelek naših gora — portugalko. Portugalka je letos slabo obrodila in je tudi slabše kakovosti kot druga leta. V nadomestilo pa je bilo na Dolenjskem letos potocih precej vin iz drugih pokrajin države. Zlasti se je uveljavilo »Chianti« vino, ki se ga pri nas potoci največ.

Mnoge občine so naprošene po posestnikih za nabavo razkužila proti žitnim smetom. Občinam do sedaj še ni uspelo nabaviti razkužila v obliki prahu, ki so najprikladnejša. V nadomestilo pa objavljajo, da je prav tako učinkovito razkuževanje z modro galico in sicer po naslednjem postopku: Napravi se 1 odst. raztopina modre galice. Žito se pusti v raztopini 10–15 minut. Zrnje se močno zmeša, da se odvlazi vse seme. Potem je treba seme dati v apneni belež in ga posušiti. Po drugem načinu zrnje namakamo 12 ur v pol odstotni raztopini modre galice. Nato vzamemo zrnje iz vode in ga razgrnemo ter sušimo. Vsi drugi načini so neuporabni in naj kmetovalci točno postopajo samo po navedenem postopku, da se izognejo škodi zaradi zmanjšane kaljivosti.

Zadnje čase je občutiti na Dolenjskem splošno pomanjkanje drv. Nekaj tako bogato trzišče lesa, posebno drv, je popolnoma odpovedalo in kmetje — posestniki gozdov izsekavajo samo še za lastno potrebo. Znano je, da je bila Ljubljana že od nekdaj navezana na dovoz drv z Dolenjske, ki je zlasti vedno poskrbela za zadostne zaloge preko zime. Letos pa je dolenjski trg nepričakovano odpovedal, namesto da bi proizvodnja se povečala. Zato po nalogu Visokega komisariata v Ljubljani obveščajo občine vse kmetovalce — gozdne posestnike, da je treba takoj povečati produkcijo drv in oglja. Za primer, da redne sečnje ne bodo dovolj obsežne, se bo odredila uradna poseka zrelih gozdov. V ta namen bodo občine ugovarile, kateri posestniki imajo res zrele gozdove in bodo taki gozdovi posekani v skladu z obstoječimi predpisi.

Občina Trebnje objavlja: S takojšnjo veljavnostjo je prepovedan izvoz prašičev s teritorija občine v zvezi z naredbo g. okrajnega komisariata v Novem mestu. Kmetovalci morajo takoj prijaviti pridelek krompirja in fižola na občini. Na občini je sestavljen in razgrnjen na vpogled seznam rekviriranih konj, volov in vozov, ki se nahajajo na področju okrajnega glavarstva Kočevje. Seznam obsega 513 glav. Kdor svojega konja še ni prejel nazaj, naj pregleda seznam na občini. Ob tej priliki moramo omeniti vzgledno skrb občine, zlasti pa osebno prizadevanje župana, ki je že v nešteti primerih posredoval in mu je uspelo, da so prišli kmetje zopet do svojih konj in vozil in je s svojo obojnostjo preprečil mnoge zlorabe raznih prekupčevalcev in mešetarjev, ki so si z raznimi prevezami na nepošten način lažje tujo živino in vozila. Precej truda in nesebičnega požrtvovalnega dela je bilo potrebno, da se je »konjsko« vprašanje na Dolenjskem pravilno uredilo. Spet se bo zmanjšalo število onih, ki so zaradi vojnih dogodkov izgubili živino in ob tej priliki lahko samo še povečamo, da bo tudi za one, katerim se ne bo posrečilo najti njih živine, preskrbljena primerna odškodnina. —an.

Trgatev se je pričela

Novo mesto, 14. okt.

Kakor je spomlad vinskih trta po Dolenjskem lepo kazala in obetala obilo doberga in zdravega pridelka, tako se je bilo bati v pomernem poletju, da zaradi preobilnega dežja in prehladnega vremena se bo grozdje dovolj dozorelo. Toda leti jesenski dnevi so na trtu popravili mnogo zamujenega in grozdje je priložilo dozorelo ter

je, kjer ga v poletju ni okropila pogubonosna toča, prav lepo in zdravo.

Prišel je čas trgatve, največje leto opravke Dolenjske. Vinogradi so oživel in že se čuje veselo petje brhkih leklet, ki pridno posegajo od trte do trte, z rezaci trgajo polne grozde in polnijo škatle, ki jih nato pretresajo v brenče. Trgatev na Dolenjskem je nekaj posebnega, v njej se na najbolj pristen način izraža duša veselega Dolenjca. Dolenjec se na trgatve skrbno pripravlja in prav rad povabi nanjo sorodnike in prijatelje, ki se prijaznemu vabilu tudi radi odzovejo. Za trgatve pripravi skrbna gospodinja vedno kaj boljše, speče boljše kruha, pa tudi boljše kos suhe svinjine mora ostati za to priliko. Premožnejši vinogradniki pa oskrbe tudi kaj ocvrtega. Tako ima gospodinja polne roke dela in ji ne preostaja mnogo časa, da bi pogledala po vinu.

Vlada je poskrbela za ljudsko prehrano

Posebna nagrada Duceja za setev najvažnejših žitaric

Na vseh področjih narodnega gospodarstva v Italiji vlagajo velike napore, da bi preskrbeli deželo s potrebnimi surovinami hrano in industrijskimi izdelki z ozirom na sedanjo vojno. V to svrhu so bili sprejeti mnogi vojnogospodarski ukrepi, ki naj zagotovijo velike potrebe države in današnjih časov. Povsod so ojačeni napor za čim večjo proizvodnjo in bodo žrtve naroda pravično nagrade. Doseženi doseženi uspehi z lastnimi silami ustvarjenih in pokritih gospodarskih potreb dežele so prepričevalni. Vrhovna državna oblastva požrtvovalno izvajajo zahtevne ukrepe, ki naj prebivalstvu preskrbe vse, da bo prebrdo sedanje vojne napore in doprinele k vojaški in gospodarski okrepitvi dežele. Narod navdušeno sledi svojim voditeljem in je zadovoljen z doseženimi uspehi.

Fašistična stranka je za novo poljedelsko leto pripravila široko zasnovani načrt dela in pozvala ljudstvo, naj s svojim delom pomaga doseči kar največji pridelek. Vsa komur je zagotovljena pomoč državnih strokovnih ustanov in sodelovanje stranke pri uresničevanju. »Niti pod zemljo ne sme ostati neobdelane« Pretekle dni so bili izdani vsi ukrepi za čim obilnejši donos kmetijskih pridelkov v prihodnjem letu. Ze prej je imel minister Tassinari več sestankov v posebnih pokrajinskih, kjer so poleg predstavnikov poljedelskih ustanov in stranke bili navzoči tudi kmetijski strokovnjaki. Na sestankih so bili udeleženci obveščeni o ukrepih, ki so bili izdani, da bo prihodnje leto kmetijska proizvodnja kar največja. V vojnem času, ko ves narod doprinese žrtve in se trudi za dosego zmage, morajo kmetje posvetiti posebno skrb pridelovanju najvažnejših kmetijskih pridelkov, predvsem žitaric, riža, krompirja in drugega, kar tvori glavno hrano širokih ljudskih slojev. Kmetje morajo pri izbiri vrst posameznih kmetijskih pridelkov

nogradu ali se celo sama lotila prijetnega dela.

Ko se naredi mrak, se vsa družba zbere na tratinji poleg zidanice ali pa tudi v prostorni sobi zidanice, kjer posede okoli mize in pokušajo sladki mošt. Ko se stemni, se jih večina odpravi proti domu, da opravijo domača dela, drugi z gospodarjem vred pa ostanejo v gori. Ker se jim kar nič ne muči spat, si s popevanjem pesmi in raznimi šalami krajšajo čas. Z zoro so že spet pri delu in kmalu se jim pridružijo tudi oni, ki so se vrnili iz doline, da pomagajo dokončati delo.

Trgatev privabi na prijazno Dolenjsko te nedelje mnogo izletnikov, ki se dobro razpoloženi razgube po raznih vinogradih, da se deležni pristno dolenjskega veselja ter se naučijo sladkega grozdja in zdrave pijače.

dati prednost onim, ki so bile v izvajanju avtarkije že preizkušene in so dale dobre rezultate.

Vlada je sklenila, da bo kmetov trud nagradila z visokimi nagradami. Sam Duce je določil visoko nagrado za setev najvažnejših žitaric, in sicer 20 lir za ha. Razen tega je Duce obljubil kmetom da jih bo podprl tudi pri doletitvi odkupne cene za žito prihodnje leto. Ti ukrepi so storjeni zato, da bi se dala pobuda za setev žitaric tudi v onih predelih Italije, kjer doseže niso gojili te vrste pridelkov. Višja odkupna cena za bodoči pridelek in denarne nagrade, ki so razpisane, naj bi nadoknadile izgubo, ki bi nastala zaradi manjšega pridelka, če zemlja in podnebje ne bi gojila dotičnemu žitu.

Duce je pozval italijanski narod, da v letošnjem letu doprinese svoj delež h končnemu uspehu z dobro in obilno setvijo. Kmetije se ne smejo pokomniti večje dobička, ki ga dajejo donosnejše rastline, ampak se morajo podvreči splošni disciplini in posvetiti vse svoje sile in sredstva vzgoji tistih pridelkov, ki jih priporočajo odgovorni in so najbolj potrebni narodu v današnjih časih.

Kakor v kmetijstvu, tako je v vseh drugih področjih narodnega gospodarstva Italije. Posebno v industriji so do zaslugi posebne za to ustanovljene vrhovne državne ustanove, ki ji je poverjena skrb za proizvodnjo potrebščin, ki danes najbolj zanimajo široke sloje naroda, storjenji veliki napor. Vse se dela nestrno, po naprej določenem programu. Napori italijanske industrije in vsega narodnega gospodarstva so usmerjeni v to, da zagotove neodvisno in samostojno gospodarsko življenje. V resnici je tako vojna industrija kakor tudi industrija za proizvodnjo vsakodnevnih potrebščin italijanskega ljudstva dosegla zadivljive uspehe.

Ponarejene znamke več vredne od pravih

Filatelistična razstava v Turinu je vzbudila veliko zanimanje med zbiralci

Turin, 14. oktobra.

Minulo soboto je bila v prostorih hotela Piemontskih princev otvorjena XV. nacionalna filatelistična razstava, ki je vzbudila veliko pozornost filatelistov v Turinu, pa tudi iz ostalih krajev Italije so prihili zbiralci.

Da bi poudaril pomen razstave, je pokrajinski direktor pošte in telegrafa comm. dr. Sertoli dal napraviti poseben pečat, ki ima v zgornjem koncu belega konja v diru z ljubkim jahačem. Takšni pečati so v zvezi s poštnimi papirji, ki jih je sardinska Kraljevina izdala 1819 do 1820 in jih smatrajo za predhodnike sodobnih znamk. Dr. Sertoli je tudi ravnatelj poštne muzeja v Turinu in je s svojo idejo dal Turinu prvenstvo na polju znamk.

Ni dvoma, da so bile največje privlačnosti te razstave ponarejene znamke, ki so se pojavljale v preteklosti in za katere vlada med filatelisti ogromno zanimanje, zavoljo tega na je njihova vrednost mnogo višja kakor vrednost avtentičnih znamk iste serije. Ponarejeni bankovci ne velja nič, ponarejena slika zelo malo, toda ponarejena znamka je včasih vredna mnogo tisoč

lir. V napuljski kraljevini so prišle ponarejene znamke v promet leta 1858. In sicer po 2, 10 in 20 granov (1 gran = 4 centesime). Danes velja prava znamka za 2 gran 5 tir, dočim velja ponarejeni izvod 100 tir. Avtentična znamka za 10 granov velja 100 lir, ponarejena 150. Samo znamka za 20 granov stane originalna 400 lir, dočim ponarejena 150, ker je bilo pravih takih znamk zelo malo danih v promet, dočim je bilo ponarejenih toliko, da so preplavile pokrajino. Samo v Napulju so izdelali 8 serij ponarejenih znamk po 20 granov.

V papeževi državi so se pojavile ponarejene znamke med 1855 in 1857. Bile pa so redke, med njimi znamke za baiocco, ki je danes vredna več tisoč lir, dočim prava taka znamka stane samo 2 liri. V tistih časih so tudi v Lombardiji ponarejali znamke od 15 do 45 centesimov. Te znamke v avtentični izdaji stanejo komaj par lir, dočim so njih falzifikati vredni nekaj stotisoč lir. Tudi mesto Verona se je postavilo s ponarejanjem znamk od 15 do 30 centesimov, ki so danes silno redke, ker so jih iz Verone poslali v Milan in tamkaj zaplenili.

Hrvatski ujetniki se vračajo iz Nemčije

Svoji naj ne bodo zanje v skrbeh, ker bodo že ta mesec vsi na svojih domovih

Zagreb 14. oktobra.

V nemškem ujetnistvu se je od zloma bivše Jugoslavije nahajalo okoli 25.000 hrvatskih vojakov. Zaradi raznih težkoč ki so se pojavile v upravnem in tehničnem pogledu, ni bilo takoj mogoče vse Hrvatke izpustiti iz ujetniških taborišč v Nemčiji, pač pa so bili hrvatski vojniki oddeljeni od vojakov drugih narodnosti. Posamnično neavne države Hrvatske v Berlinu se je trudilo, da bi bilo to vprašanje čim prej in najugodnejše rešeno. Po naklonjenosti nemških vojaških oblastev je ta zadeva zdaj končno veljavno spravljena z dnevnega reda.

Zagrebški »Novi list« v zvezi s tem objavlja posvetovalni dopisnik hrvatske službene agencije »Velebita« s hrvatskim poslanikom v Berlinu. Med drugim je g. poslanik izjavil: Odpustanje hrvatskih ujetnikov iz nemških taborišč se približuje koncu. V naslednjih dneh bo postopno odpuščen spet večje število ujetnikov in poslano v domovino. V prvem transportu bo okoli 5000 vojakov v drugem okoli 8000, potem pa bodo poslani še ostali na svoje domove. Prvi čas je imelo poslanstvo nepopoln imenik ujetih vojakov. Kasneje so bili imeniki izpopolnjeni s podatki iz domovine in iz sarhiv nemških taborišč. Daljnja težkoča je bila ta, da so se tudi vojniki drugih narodnosti pričevali k Hrvatim in je bilo treba vse podatke preveriti. Nadalje je poslanik izjavil, da je vojna na vzhodu vsa stvar nekoliko zavlekla, zdaj pa se vse lepo odvija.

Svoji v domovini, ki imajo svoje rojake v Nemčiji, so lahko popotoma mirni, ker bodo še v tem mesecu vsi ujeti hrvatski vojniki doma. Če bi zaradi tehničnih težkoč ostal le še kak Hrvat v Nemčiji, bo poslanstvo poskrbelo, da bodo tudi taki posamezni primeri v najkrajšem času ugodno rešeni.

Radio Ljubljana

Sreda, 15. oktobra 1941-XIX

7.30: Poročila v slovensščini. 7.45: Lahka glasba, v odmoru napoved časa. 8.15: Poročila v italijanščini. 12.15: Lumbardje lokalni kvartet. 12.35: Koncert pianistke Elze Blatt. 13: Napoved časa — poročila v italijanščini. 13.15: Komunične glasbene stana Oboroženih Sil v slovensščini. 13.17: Orkestralna glasba pod vodstvom mojstra Arlandia. 14: Poročila v italijanščini. 14.15: Koncert violoniste Francke Rojce: pri klavirju Marta Osterc-Valljalo. 14.45: Poročila v slovensščini. 17.15: Kmečki tric in kvartet sester Stritar. 19: Tečaj italijanščine, poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovensščini. 19.45: Operetna glasba. 20: Napoved časa, poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovensščini. 20.30: Odločki iz operet pod vodstvom mojstra Orlandia. 20.40: Trideset minut veselja, orkester pod vodstvom mojstra Petrarja. 21.30: Koncert pod vodstvom mojstra Maria Gaudisla, v odmoru vesti v slovensščini. 22.45: Poročila v italijanščini.

Eccellenza l'Alto Commissario parla agli espositori alla Fiera di Lubiana. — Eccellenza Visoki Komisar govori razstavljalcem na Ljubljanskem velesejnu

Poslednja pot

prof. dr. Dolenc

Ljubljana, 14. okt.

V nedeljo popoldne se je kulturna Ljubljana v častnem številu poslovala od akademika univ. prof. dr. Metoda Dolenc na njegovih poslednjih poti.

Pred njegovim domom v Gorupovi ulici je opravil molitve ob asistenci duhovščine trnovske župnije pisatelj akademik Finžgar, nato pa se je zvrstil proti univerzi veličasten sprevod, v katerem so za vozom s krsto stopali poleg pokojnikovih svojcev najodličnejši predstavniki javnega življenja. Med drugimi so šli za pogrebom zastopnik prosvetnega ministra dr. Fabbri, zastopnik Visokega Komisariata dr. Carra, predsednik Akademije znanosti in umetnosti univ. prof. dr. Nachtigal, rektor univerze prof. dr. Milko Kos z dekani fakultet in številnimi člani profesorskega zbora, zastopniki društva »Pravnik« z univ. prof. dr. Sajovicem, predsednik Odvetniške zbornice dr. Zirovnik, pa še številni predstavniki naše pravne vede in ustanov.

Pred univerzo se je od pokojnika poslovil najprej predsednik akademije univ. prof. dr. Nachtigal, ki je podrobno očitel njegovo znanstveno delo, nato pa je rektor dr. Kos prikazal pokojnikovo delo na univerzi in delo zanj. Člani Akademikepevskega zbora so pod vodstvom prof. Marolta zapeli Gallusovo »Ecce quomodo moritur iustus«, nato pa je ogromni žalni sprevod krenil proti Sv. Križu. Tam so v kapeli po cerkvenem opravilu zapeli visokošolci še Mendelsohnovo »Beati mor-

tui«, a ko so truplo prenesli do grobnice, so se poklonili spominu univ. prof. dr. Dolenc, zastopnik »Pravnika« univ. prof. dr. Sajovic in pa zastopnik slušatelj Vilfan. Akademski pevski zbor je s Hribarjevo »Človek glej« zaključil žalno svečanost, ki je na vse prisotne napravila globok vtis in je nazorno izpričala, kako spoštovan je bil pokojnik v vsej naši javnosti.

Z Gorenjskega

Novo poslopje političnega komisariata v Kranju dograjeno. V nedeljo dopoldne so na slovesen način praznovali likof na zgradbi novega upravnega poslopja političnega komisariata. Novo poslopje je dvonadstropno in je ob cesti 73 metrov dolgo. Pri tej priliki je imel politični komisar v Kranju dr. Skalka pomemben nagovor, gradbeni vodja Dedeck pa je poročal, da je bila stavba zgrajena v 107 delovnih dneh, in se je zahvalil vsem sodelavcem, ki so pripomogli do tako lepega uspeha. Slovesnost so zaključili delavci s petjem domorodnih pesmi.

Dogoni klavne živine

Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino priredi v prihodnjem tednu tele dogone za govejo klavno živino:

V torek 21. t. m. v Grahovem pri Cerknici,

v torek 21. t. m. v Trebnjem,

v sredo 22. t. m. v Vel. Laščah,

v sredo 22. t. m. v Stični,

SPORT

Nov atletski nastop na stadionu

V soboto 13. t. m. miting za prvenstvo ljubljanske univerze

Za vsemi prvenstvenimi mitingi in trobojem med vsemi izbranimi ljubljanskimi atleti bo to soboto še ena atletska prireditve, in sicer za prvenstvo ljubljanske univerze. Pomen prireditve gotovo ne dosega prej omenjenih, toda zato vsaj posamezne točke ne bodo prav nič zaostajale za marsikatero, ki smo jih videli v teku zadnjih tednov. To izvirja od tod, ker se prav za prav iz akademskih vrst zbira večina najboljših atletov in pokrajinskih prvakov, za število udeležencev pa bodo poskrbeli številni novinci, ki so se med akademiki tudi navdušili za to najlepšo sportno panogo.

Letošnje akademsko prvenstvo v atletiki bo obsegalo predvidoma naslednje discipline: teke na 100 m, 400 m in 1500 m, daljse na 110 m z zaprekami in stafeto na 4x100 m, potem skoke v daljino in višino ter troskoke, mete diska, kopja, in kroglice, izven sponora pa bo najbrže tudi še tek na 200 m z zaprekami. Med nastopajočimi je cela vrsta imen, ki so imeli že na prvenstvu, pa tudi v nedavnem troboju glavno besedo pri zasedbi najboljših mest,

kakor n. pr. v tekih: Lušicky, Polak, Lončarič, Sodnik, Vilar, Lužnik, Pleničar, Oberšek, Košir, Mravljine, Magušar in drugi, v skokih Smolej, Slanina, Lončarič, Bačnik in drugi ter v metih Kajfež, Kosec, Rigler, Ivanuš in drugi.

Zadnjič so se atleti ljubljanske univerze sestali lanske jesen v dvoboju med JASO in ASK, v katerem so zasedli prva mesta naslednji atleti z naslednjimi časi: na 100 m Vilar 11.9, v višino Slanina 170, v kroglice Lužnik 11.91, v daljino Lužnik 6.31, v kopju Lužnik 43.97, na 400 Oberšek 55.1, v disku Lužnik 36.20, na 110 m z zaprekami Lužnik 18.3, v kladivu Banko 29.15, v palci Brunet 2.80, v troskolu Smolej 12.47, na 200 m Vilar 24, na 1500 m Pohar 4:35 in na 800 m Oberšek 2:03.4. Gornje izide objavljamo zaradi primerjave z letošnjimi, ki bodo glede na živahno sezono in številna tekmovanja prav gotovo drugačni.

Prireditve bo v soboto 13. t. m. od 15.30 dalje na stadionu ob Tyrševi cesti. Za zmagovalce so pripravljena številna lepa darila in okusne plakete.

Nurmijev rekord na eno uro nedosegljiv

Paavo Nurmi iz Aba, ki je zdaj 44 let star in je s svojimi sportnimi uspehi zadivil ves svet ter mnogo pripomogel, da je zvedel za majhno finsko državo, je zdaj oblekel vojaško suknjo in odšel nekam na vzhodno fronto. Nurmi je dodeljen oddelku za vezbanje novincev in je torej dolž tudi kot vojak nalogo, ki jo bo kot ideal finske mladine najlaže opravljal z največjim uspehom. Saj Nurmi je v njegovo življenje pozna do zadnje podrobnosti vsak mladi Fince in njegova popularnost v deželi tisoč jezer je danes še prav tako velika kakor včasih, ko je podiral rekord za rekordom doma in na tujem.

Odkar je Nurmi zapustil tekalnice, so njegovi nasledniki doma na Finskem in drugod po svetu izboljšali že marsikatero njegovo najboljšo znamko, toda enega svetovnega rekorda, najpomembnejšega med vsemi, pa še do danes ni mogel izboljšati nihče. To je Nurmijev rekord v teku ene ure, ki ga je jeseni leta 1928 dosegel na sportnem prostoru v Charlottenburgu in je še zmerom nedotaknjen. Čudoviti finski tekač je takrat pretekel v eni uri 19 km in 210 m in nihče ga pozneje ni mogel več doseči, da celo niti ne njegov veliki rojak Mäki, ki se je opetovano lotil te naloge. Tako je zdaj minulo že 13 let in še zmerom ni med tisoči atletov nikogar, ki bi lahko napravil v teku na eno uro več kakor Nurmi. Finski narečnik Nurmi se tako še na svoje »stare« dni veseli in ponaša vsaj z enim svetovnim rekordom, kateremu vsa dolga doba 13 let ni mogla do živga.

Nova švedska nada v atletiki

V švedski lahkoatletiki je znanih mnogo tekačev Hellströmov, ki so se povzpeli do največjih uspehov v tej sportni panogi. Če gledamo sportno zgodovino švedske, bomo v njej opazili prvo takšno ime že v letih 1904 in 1905. Ta Hellström je bilval dalj časa v Nemčiji ter je spadal med najboljše srednjeprogaše svoje dobe. Nemški atleti so imeli v njem svojega vzornika, od katerega so se mnogo naučili, ne da bi ga bili mogli doseči. Ta Hellström je imel v poznejših letih tudi v mednarodnem sportu veliko vlogo, saj ga je švedski olim-

pjski odbor leta 1912 pozval za generalnega tajnika pred stockholmsko olimpijado, v katerem svojstvu si je pridobil zaslug za uspeh one svetovne sportne prireditve.

Njegov soimenjak, ki ga danes poznamo po vsem sportnem svetu, spada med najvidnejše tekače na srednjih in dolgih progah. Bror — tako je ime temu najmlajšemu Hellströmu — je zdaj 27 let star, pravijo pa, da kljub starijani uspehom še ni dosegel vrhunca in je treba računati, da bo pokazal še mnogo nepričakovanega. Ta Hellström je zdaj prvi v seznamu najboljših svetovnih tekačev na 3000 m in 5000 m in brani seveda tudi vse domače rekorde v teh disciplinah. Bror Hellström je zdaj prva nada švedske atletike.

S TENISKIH TERENOV

Punčec izgubil kar naprej. Pretekli petek se je v Zagrebu začel meddržavni teniški dvoboj za donavski pokal med Hrvatsko in Nemčijo. V prvih dveh singlih, katerim je prisostvovalo okrog 2000 gledalcev, so Nemci dobili obe točki, in sicer najprej po zaslugi Henkela, ki je porazil Mititica v štirih setih 6:4, 6:3, 5:7, 6:3, nato pa še z zmago Kocha nad Punčecem. Nemec je bil v tej igri v odlični formi in je zmagal v petih setih 4:6, 6:1, 2:6, 6:2, 6:4. Koch je bil to pot predvsem ofenziven, pa tudi s tehnične strani se je pokazal v dobri luči. Prvi igralec Hrvatske Punčec je sicer v tretjem setu zmagal šestkrat, potem pa je postala igra zanj, ki ni več tako hiter in lahek kakor treba, mnogo prehuda, da bi jo bil odločil zase. V tretjem srečanju so Hrvati izgubili še tretjo točko, in sicer v doblju, kjer sta zmagala Henkel-Gies v treh setih 6:4, 7:5, 7:5 nad Punčecem in Pallado, tako da so Nemci že po drugem dnevu vodili s 3:0, in je bila zmaga praktično že v njihovih rokah.

Damski teniški dvoboj za donavski pokal med Nemčijo in Italijo bo v dveh od 17. do 19. t. m. v Wiesbadenu.

Italijanski teniški mojster Bossi je bil kaznovan s štirimesečno prepovedjo igranja zaradi nesportnega vedenja na prvenstvenem turnirju v Florenci. Novi pravak Cuccelli je bil zaradi enakega prestopa ukorjen.

Otok Ciper

Vojna poročila nam poročajo o pogostih napadih italijanskih letal na otok Ciper.

Še nad šestdeset let je ta veliki otok v vzhodnem delu Sredozemskega morja, v kotu med Malo Azijo in Sirijo, pod angleško upravo. L. 1925. je postal celo britska kronjska kolonija. Angležem pa ni uspelo, da bi prebivalstvo kakšnih 350.000 duš, večinoma Grkov in Levantinov, sprijaznili s svojim gospodstvom. Ciprioti, kakor se imenujejo domačini, so vedno znova poskušali, da se otresejo angleške nadvlade in pridružijo Grčiji. Prej je bil otok pod turško oblastjo kakor njegovi sosedji Sirija in Mala Azija.

Otok se razteza od vzhoda proti zapadu 230 km daleč, to dolžino pa daje končno le ozek, šiljast zemeljski jezik na severovzhodu. Njegova širina od severa na jug znaša največ 96 km. Ciper je tretji največji in najvzhodnejši otok Sredozemskega morja. Njegova glavna trgovinska mesta sta pristanišče Famagosta s komaj 7000 prebivalci na vzhodu in Nikozija, prestolnica v notranjosti, na ravnini Mezoreji, ki šteje okrog 20.000 prebivalcev. Na jugu sta pristanišči Larnaka in Limasol.

Otok je zelo gorat, njegova gorovja se- stoje ponajveč iz vulkanskih kamnin, li-

parita, trahita in rdečega andezita. Najvišji vrh, Troodes, se vzpenja v višino 1959 m. Ciprska poletja so zelo suha. Pri- povedujejo, da ni v času Konstantina Ve- lika na njem celih 36 let nič deževalo. Zi- me so mrzle s hudimi plohami. Pomlaj pa ustvarja na otoku eno samo cvetno pre- progo.

Njegova preteklost je zelo razburkana in je tudi v umetnostni zgodovini imel veliko vlogo. Ciprske vaze, ki kažejo močne vpli- ve bližnjega Orienta, so slovele v vsem sta- rem veku. Prvotno so oblikovali otok He- titi in je bil mnoga stoletja pod oblastjo Asircev. Pozneje so ga naselili doraki in jonski Grki, osvojili so si ga Perziji, a l. 410. pred našim štetjem se jih je osvobodil. Svojo dobo procvita je imel otok v klasični dobi, ko so v njegovih krajih Pa- f in Amatu gojili kult boginje Venere, o ka- teri so veleli, da se je dvignila iz ciprske- ga morja. Venero ali Afroditu so zato po- gostoma imenovali samo »Kiprijo«. Če pa proučujemo kakšno podobo ciprske Venere, opazimo, da ji je bil podlaga čisto orien- talsko-čutni kult, ki je bil zelo različen od grškega Afroditinega kulta. Tuji ciprsko vino je prispevalo v prejšnjih časih mnogo

k slovesu tega otoka, toda v novejšem ča- su se je njegova kakovost zelo poslabšala.

Od Grkov so prevzeli oblast nad Ciprom Bizantinci, dokler ga niso zasedli križarji. Rikard Levjesrčni je l. 1193. zasedel otok v 25 dneh ter ga dal francoskemu grofu Gvidu Lusignanskemu v fevd. S Hugonom Lusignanskim je l. 1227. izumrla moška linija te rodbine, stranska linija je zasedla prestol, dokler niso l. 1426. otoka zasedli Egipčani. Egiptski kralj Jakob II. se je po- ročil z lepo Benečanko Katarino Corna- ro, hčerjo beneškega dožda. Po njegov- smrti je postala kraljica Cipra in je l. 1498. prepustila otok rodnemu mestu. Benečani pa so ga upravljali le do l. 1570., ko so ga zasedli Turki po strašnem pokolu nad tam- kajšnjim, večinoma maronitskim in armen- sko-gregorijanskim prebivalstvom. Benešk- vojskovodja Bragadino se je tedaj prosla- vil s tem, da je enajst mesecev branil Fa- magosto.

Ciper je bil po svoji legi vedno nekakšna žoga za igro med najrazličnejšimi narodi, zato predstavlja pravi vzorec vsakovrstnih kulturnih vplivov. Angleško gospostvo od l. 1878. dalje je prvo, tako rekoč mehanično gospostvo nad tem otokom, ki se je zgodilo iz čisto političnih in strateških razlogov.

Cavaliere moderno — Sodobni vitez

dell'Industria è stato nominato da un fotografo l'uomo che lavora nel suo abito di asbesto in una ploggia di scintille. La sua fiamma di ossigeno può in cinque minuti secondi tagliare un lastrone di ferro, grosso 25 cm — Neki fotograf je imenoval »sodobnega viteza industrije«: moža, ki dela v svoji obleki iz azbesta v dežju isker in ki more njegov kisliok plamen v petih sekundah prerezati 25 cm debele železne plošče

Plesalka — vohunka

Švedski listi se bavijo te dni s senzacio- nalno špijsko afero, ki je prišla na dan, ko so prijeli šest oseb, ki so hotele za neko tujo silo izvrševati sabotažna dejanja proti švedskim železniškim napravam. Aretirali so jih po ovadbi nekega člana tajne orga- nizacije, ki je bil prejel razstrelivo, da bi ga uporabil na neki določeni progi.

Poglavar organizacije je videti neki Ni- kolaj Rom, ki je že l. 1938. prispel na Švedsko s ponarejenim potnim listom in je uporabljal razna napačna imena. Med dru- gim si je pridobil kot soledavko neko ple- salko Otilijo Moellerjevo, ki mu je iskala novih ljudi za špijsko družbo. Učinkovi- tost svojih razstreliv so člani te družbe pre- izkušali na vrtu vile, ki jo je imela Moeller-

jeva v najemu v okolici Stockholma. Tu so imeli med drugim tudi skrito brezžično od- daljno postajo.

V poletju so saboterji potovali po šved- skem, da bi določili kraje, kjer naj bi se iz- vršili atentati, ki pa jih niso utegnili več uresničiti.

Posebno zanimanje zbuja Moellerjeva, ki je po rodu iz Estonike in se je l. 1928. pre- selila v Stockholm, kjer je postala članica tamkajšnjega opernega baleta. Priredila je več gostovanj na Poljskem, kjer se je po- ročila s cirkuškim ravnateljem Moellerjem. Bila je tudi na Danskem in Angleškem. Prej je delala kot natakarica na švedskih parnikih in v stockholmskih javnih lokalih.

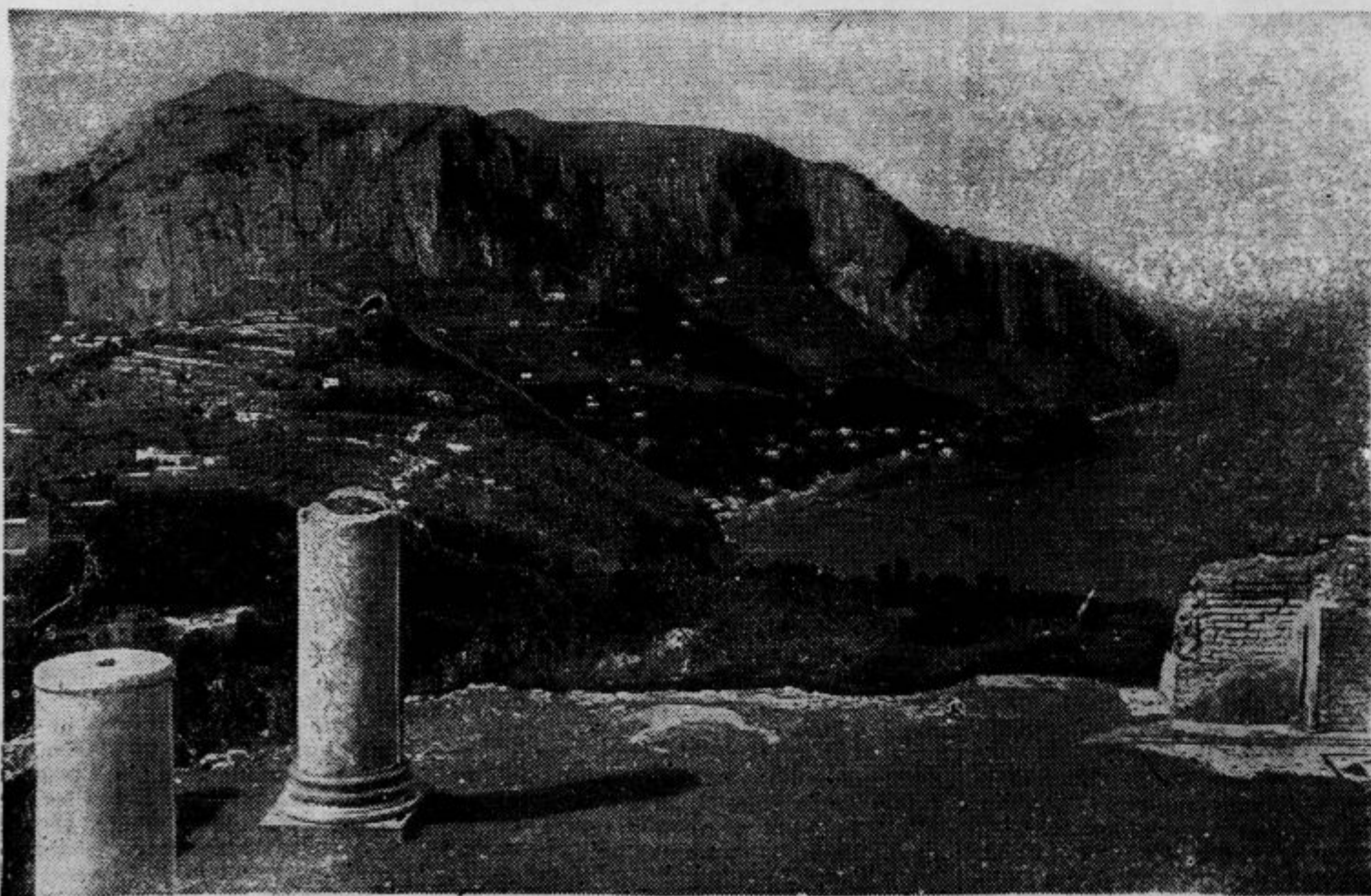
200 letna pravda

V Amsterdamu se bo začela v kratkem zadnja faza ene najbolj nenavadnih pravd za dediščino, kar jih je svet doživel. Gre za več nego 150 milijonov holandskih gol- dinarjev, to je za okroglo milijardo lir.

V letu 1676. je umrl v Hamburgu hol- landski maršal baron Ornholm. V svoji oporoki je stari vojščak, ki se ni bil nikoli poročil, označil kot edino dedično svojo guvernantko, gospodično Ivano van der Plancken. Polletja je izjavila, da je bila oporoka potrjena in je prelepo gospo-

dično vtaknila kot ponarejevalko v ječo. Kmalu potem so jo sicer izpustili, toda dediščine ni mogla dobiti. Guvernantka je tedaj vložila tožbo proti mestni občini, ki ji je pripadla dediščina, in mnogo pozneje je njena hči Berta, ena izmed najlepših tedanjih žensk, to pravdo dobila. Izročiti so ji morali 28 zabojev, polnih dragocene- ga posodja in zlatih predmetov, ki so predstavljali že tedaj ogromen zaklad. Amsterdamska občina je navzile temu, da je propadla, ta zaklad vendarle zaplenila,

Bellezze d'Italia — Italijanske lepote

Una veduta dell'isola di Capri — Pogled na otok Capri

in sicer kot zastavo za dolgeve, ki jih je bil zapustil stari maršal. Začela se je te- daj nova pravda, ki se je s presledki po- daljšala do današnjega dne.

Dežela milijonarjev

Deželo milijonarjev imenujemo obi- čajno Ameriko. Res je le to, da je Ame- rika dežela milijarderjev, a kar se tiče milijonarjev, gre prvenstvo mali Danski. V tej deželi, ki šteje 3 in pol milijona duš, je po najnovejši statistiki poldrug mili- jon oseb, ki plačujejo davke, med njimi jih je pet sto, ki se štejejo med milijo- narje. Njih imetje znaša milijon do sto šestdeset milijonov dolarjev. Nobena dru- ga dežela na svetu se ne more ponasati s tako velikim številom milijonarjev v razmerju s številom prebivalstva.

Drobne zanimivosti

Karont je bil egiptski knez, ki je uvedel davke na mrtvece. Sodobniki so ga obso- dili v peklo, da bi se njegova lakomnost naslajala s prispevki pokojnikov, kajti pe- kel je tudi tedaj sprejemal večji del člo- veškega rodu.

Ludovik XIII. je postavil Francijo pod zaščito Device Marije, »da bi vsi naši do- bri podaniki prišli v paradiž, kajti to nam je v zadovoljstvo«.

Perzijski pesnik Saadi je bil edini, ki ni čestital nekemu prijatelju, ko je ta dobil visok javni čin. Ko ga je prijatelj vpra- šal zakaj, je pesnik odgovoril: »Jaz bom edini, ki te ne bom zapustil, ko se boš vrnil v temo.«

Tako se je tudi zgodilo in Saadi je za- slovel kot prerok.

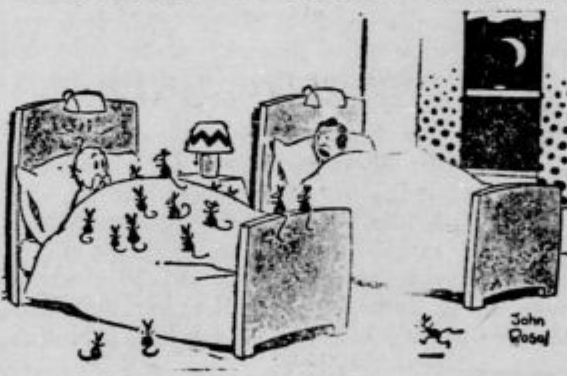
A NEKDOTA

Otto Ernst, pisatelj »Vzgojitelja Flachs- manna«, je bil po neki premieri povabljen z glavnimi igralci k nekemu hamburškemu veletrgovcu. Večer je bil zelo vesel, whi- skyja in drugih podobnih dobrot je bilo mnogo in Ernst, ki si je vedno rad nalil kakšen kozareček, ni zaostajal za drugimi. Tem bolj se je zate gostitelj začudil, ko se je pisatelj nenadno dvignil, obšel vso družbo in se od vsakega posebe poslovil.

»Nu, nu,« je dejal gostitelj, »saj nas ven- dar ne nameravate zapustiti baš sedaj, ko smo v najlepšem razpoloženju?«

»Ne, ne nameravam vas zapustiti,« je odgovoril Ernst. »Rad bi vam pa vsem, ki ste tako simpatični ljudje, želel lahko noč, dokler vas še spoznam!«

VSAK DAN ENA

»Prav se ti godi! Zakaj ješ toliko sira!«

Prizor iz bojov v Finskem zalivu Kako je bil preprečen izkrcavalni poizkus sovjetskega oddelka pred obleganim Petrogradom

Berlin, 14. okt. d. Nemški vojni poroče- valec Ernst Dietrich je objavil te dni zelo nazorno poročilo o enem izmed sovjetsko-ruskih poskusov izkrcanja na obali Finskega zaliva, ki je bil odbit prav tako kakor vsi ostali poskusi te vrste.

Rdeči izkrcavalni oddelki si je za napad izbral kraj, ki je bil priljubljena izletna točka petrograjskega prebivalstva in ki ga odlikujejo razvaline baročnih stavb iz sta- re carske dobe. Skoraj neslišno je sovjetskim četam uspelo spraviti po morju v bli- žino te točke ojačen bataljon pehote, obo- rožen s težkim infanterijskim orožjem in opremljen z obilico municije. Ob 3.30 pono- či so nemške straže napovedale uzbuno. Med tem so se napadalcji že prebili skozi ozki obalni pas ter naglo zasedli enega iz- med praznih bunkerjev na terenu, o čemer so bili še nedavno prepričani. Odtod so sov- jetske skupine napredovale do prvih hribov ter se v njih utrdile. Posamezni napadalni od- delki so nato prodri preko glavne ceste vse do železniške proge ter so nato operirale med progo in sedežem poveljstva neke nemške stotnije. Tu je prišlo okrog hišnih vogalov, med cestnimi jarki, okrog posa- meznih skupin drevja do ogorčenih bojev med manjšimi enitami. Ker se je le po- časi daniilo, je bilo kaj težko spoznati med begajočimi vojaki, kdo je tovariš, kdo pa sovražnik. Samo po tem, kako so se vojaki metali na tla in po sklonjeni hoji in aka- kajščem premikanju je bilo mogoče razli- kovati nemško pehoto od ruske. Nemški pešci so streljali kar se je dalo, metali ro- čne granate in včasih poprijeli tudi puško na obratni strani; ter pobijali, kar jim je pri- šlo nasproti. Tako so se počasi prebili na- zaj do glavne ceste. Tu so iz jarkov nato s strojnimi in karabinkami streljali na boljševike, ki so s klici »ura« vedno znova napadali.

V trenutku, ko se je pričelo prvo strelja- nje, se je oglasilo tudi sovražno topništvo s pomolov ob petrograjskem obalnem pre- livu ter poseglo v borbo. Malo kasneje je že krožilo nad bojiščem 18 sovjetskih bo- benih letal, ki so pričela streljati svoje rdeče, belo in žolto se svetilokajoče nize krogel proti zemlji. Sovjetska letala so stre- ljala tudi z letalskimi topi ter metala bombe v zaporednih nizih. Nizko nad tle- mi je grmenje njihovih motorjev šele ugla- silo pravo osnovno melolijo silnemu vojne- mu trušču. Po malem se je daniilo. Sedaj se je pričelo sistematsko streljanje na boljševike, ki so napadali iz vseh mogočih kritij na terenu. V borbo so posegli še metalci

min ter sipali svoje na železnih drobcih bo- gate izstrelke točno na stromo ježo, izza katere so boljševiki v brezkončnih akup- nah drli v napad. Protiletalski topovi so vzeli na piko hiše, v katerih se je utrdil sovražnik. Z ročnimi granatami so bili na- padeni pravkar zasedeni sovražnikovi bun- kerji in zakloni, iz katerih je bil sovražnik počasi pregnan. Nad neko kotanjo se je po- javila prva bela zastava. V njej je bilo 8 sovražnih vojakov, toda le 7 med njimi jih je prišlo v naše ujetništvo, osmi pa je po- tегnill vžigalnik ročne granate, si jo podr- žal pod trebuh ter se pustil od nje raztr- gati. To je prav tipično za brezmejno fana- tizem sovjetskih vojakov.

Počasi so se Nemci prebili do strome je- že, o čemur pada teren nato položno vse do morja, da kakšen pogled. Najmanj kakih 100 nasprotnikov leži na postojankah v skupinah in vsi so videti mrtvi, toda to je prava boljševiška taktika. Ko naperimo tja- kaj ogenj, sovražnik takoj oživi, skuša na- pasti, strelja, a vojaki padajo kakor od strele zadeti. Nekateri skušajo zbežati, dru- gi se poslednji trenutek dvignejo kvišku roke, toda večina jih več ne pride živih iz ognja.

Dva naša vojaka sta bila ujeta. V neli- dhi ju je zasliševal sovjetski komisar, to- da že je prišla osvoboditev. Tisti trenutek je boljševiška straža kratkotalno ustrelila lastnega komisarja ter se pustila nato od obeh neoboroženih nemških pešcev ujeti.

Z morja se je že bližalo novo ojačenje za boljševike. Na mnogostevnih majhnih transportnih ladjah je v spremstvu dveh rušilcev priplula do obale druga skupina iz- krcavalnega moštva, protitankovsko topni- štvu pa je 5 ladij tako zadelo, da so se po- topile. Po tem neuspehu so se rušilci in transportne ladje obrnili in ves ekspedici- ski zbor se je vrnil proti Petrogradu. Ko- maj tri ure je trajala borba, potem se je pričelo poslednje očiščevanje terena sovra- žnih oddelkov, ki so se še držali v močvirju, na pokopališču ter v nekaterih hišah. Na bojišču, ki je bilo pičlih 500 m široko in 150 m globoko, je obležalo 366 boljševiških vojakov, med njimi neki podpolkovnik, en major, dva polkovnika, več poročnikov in dva komisarja. Ostanek ekspedicijskega zbora, 154 vojakov, je bil ujet. Nemški pešci so na grobovih svojih 8 padlih tova- rišev postavili križe iz brezovega lesa z datumom 5. X. 1941, ki znači uničenje ene- ga izmed izkrcavalnih sovjetskih oddelkov na prostoru pri obkoljenem Petrogradu.

Romantične rajčice

Rajčice so proslavljali že davno kot ne- bolj pestri čudež, kar jih je ustvarila ne- izčrpna narava. Te ptice z žarečimi pe- resnimi fontanam so označevali kot »žive dragulje«, poedine vrste so dobile pridev- ke, kakor »zlata«, »smaragdna«, »brezpr- imerna«. V prejšnjih časih so čudežno plico, ki se je v njej ohranil dozdnevno neki odsvit rajskega živalstva, obdajale romantične le- gende. Toda rajčica si je ohranila svojo romantiko še do naših dni. Ni lepšega pri- zora, nego so snubitveni plesi rdeče rajčice.

Živali se zberejo na dolgem drevesu, razprostrejo svoje peresje, stagnejo vrato- ve in dajejo kakor dragulji bleščecim se peresom, da neprestano trepečejo sam in tja. Pri tem letijo ptice v stanju najv še razburjenosti od veje do veje, tako da je vse drevo pokrito z valjujočim peresjem in sliči nadzemskemu umetnemu ognju prekrasnih barv. Vsa krasota in romantika pa se združuje samo v samcih, samice so skromne, vranam podobne živalice, ki jih odeva umazano rjava barva.

Divji kostanj

Divji kostanj ima poleg drugih korist- nih lastnosti še veliko krmilno vrednost za živino, ki ne zaostaja za redilnostjo navadnega kostanja. Njegova nemajhna prednost je tudi ta, da nas stane samo tisti trud, ki je potreben, da ga nabere- mo ob poteh.

Divji kostanj vsebuje 5 odstotkov duši- kovih snovi, 2,3 odstotka tolsche in 42 odstotkov nedušikovih spojin. Koze in ovce so naravnost požrešne na ta sad ter ga jedo surovega, kakršen je. Druge živali, kakor svinje in govedo, pa ga imajo rajši

pripravljenega tako, da izgubi grenki okus, kar dosežemo s praženjem ali pa s tem, da ga dalj časa namakamo v vodi. Tako pripravljen kostanj moramo zdrobiti ali zmleti, bolje je pa, da ga primešamo drugi krmli.

Odraslo govedo ga dobi lahko 2 do 4 kg na dan, če pa gre za krave, ki dajejo mle- ko, je bolje, da se omeji samo na 2 do 3 kg, ker bi mogla večja količina vpli- vati tako, da bi se količina mleka zmanj- šala.

Minister je kupoval jajca

Novi madžarski minister za prehrano je nastopil svojo funkcijo z nenavainim eks- perimentom. Preobelel se je v delavca in se je šel postaviti v vrsto pred nekatere prodajalne živil, da bi kupil jajca. Ko bi moral priti v neki trgovini na vrsto, je lastnik izjavil, da je jajc zmanjkalo, in mi- nister je moral oditi s praznimi rokami, za nameček pa je moral vtakniti še nekoliko trgovčevih poskov v žep. Takoj nato je mi- nister odredil policiji, naj izvrši pregled trgovin z jajci in uspeh je bil ta, da so našli in zaplenili 180 zabojev skritih jajc. Trgovci, ki so jih seveda zaprili, so hoteli ta jajca prodajati po višji ceni, nego jim je določena.

Megla naj zaščiti mesta

Londonski dopisnik švedskega lista Go- teborg Handels Tidningen poroča, da je an- gleška javnost zvedela za zaščitni ukrep, ki so ga angleške oblasti preizkušale že ne- kaj časa v največji tajnosti. Gre za zaščito najvažnejših industrijskih središč z zastori dima in umetne megle. Ni znano, da-li mi- slijo ta ukrep uporabiti na veliko in kakšni so njegovi uspehi.

Svetilka za steriliziranje

Norveški inženir Oskar Brundberg je po dolgi in potrpežljivi poskusih zgradil električno žepno svetilko na živorebrne pare, ki ne zahteva večjih stroškov nego navadna žepna svetilka na baterijo, a ima posebno lastnost, da izžareva sterilizirajoče žarke. Natančni poskusi so pokazali, da more ta svetilka razkužiti n. pr. 20 litrov vode v posodi, ki je oddaljena deset do petnajst metrov od svetlobnega vira.

Število Indijancev

Po najnovejši statistiki živijo v Zedinje- nih državah še danes 275.000 čistokrvnih Indijancev. Vsi ti rdečkastočrni prebivajo na zapadu v posebnih ozemljih, ki so jih do- ločili samo zanje, in so si ohranili svojo prvotno plemensko čistost, svoje šege ter nekdanjo vero.

Umetna kri za prenoce

Primarij bolnišnice v Omahy v ameriški državi Nebraska, dr. John E. Summer, je izdelal umetno kri iz rastlinskih sestavin, ki naj bi pri transfuzijah, kadar ni dobili prave krvi, nadomestila človeško kri. Svoje raziskave za sestavo takšne krvi je začel dr. Summer na podlagi zanimivih opazovanj v Indokini. Ameriški znanstvenik je tam ugotovil, da izvršuje domačini v primeru potrebe nekakšno transfuzijo s tekočino, ki jo pripravljajo na ta način, da namakajo v vodi zmlete liste nekih lian. Dr. Summer je izvršil poskus s to tekočino na prašču, ki je umiral od malokrvnosti, in je imel uspeh. To ga je napotilo, da je začel raz- iskovati sestavo tekočine oziroma zmletih listov in da je tekočino izpopolnil.

Nov vitamin

Po poročilu dr. Theodorja Wielandta z Zavoda cesarja Viljema za medicinske raz- iskave v Heidelbergu ima sintetsko izde- lana p-aminobenzojska kislina za rast bakterij isto ulogo kakor vitamini za viš- ja bitja. Poskusi z živalmi so pokazali, da je ta kislina pripomoček zoper sivenje dlak. Dalj pa temelji sivenje človeških las na nedostajanju določenih vitaminov, zla- sti te kisline, in dalj se da ozdraviti kakor v živalskem poskusu, je za sedaj še od- prto vprašanje.

Ford odpustil 10.000 delavcev

Iz Detroita poročajo, da so Fordove av- tomobilske delavnice v tem mestu odpu- stile 10.000 delavcev. Kot razlog so na- vedle zmanjšano proizvodnjo avtomobi- lov in druge motive.

Vlak v postajno poslopje

V Lansingu v ameriški državi Michi- gan je ušel s povratno natovoren vlak s tira in treščil v postajno poslopje. Loko- motiva se je razbila ob steni poslopja, petnajst voz je šlo na kose med ruševini- mi. Od podirajočega se poslopja je bilo petnajst oseb težje ali lažje ranjenih.

Kolera v Indiji

Kakor poročajo iz Kalkute je v biharski provinci izbruhnila epidemija kolere. Do- slej so zabeležili skoraj 9000 primerov te bolezni, preko 5000 obolelih oseb je že umrlo.

Kronika

Muzej kruha

Med delovnim ljudstvom velja kruh ob vsakem času za sveto, spoštovanja vredno stvar, brez ozira na to, ali je dobra letina z izobiljem ali pomanjkanje v deželi. Matere so nas učile tega spoštovanja, da smo morali pobirati vsako drobtinico, ki nam je padla na tla, a preden smo jo očistili, smo jo morali poljubiti, kakor se poljubljajo svetinje. V časih, kakršne preživljamo sedaj, šele pravilno razumevamo globino in smisel tega obreda.

Od nekdanjega kruha dajal navdih pesnikom in pisateljem in slikarjem, pa ni čuda, da so se tudi znanstveniki od pamitveke živo zanimali zanj, za njegovo postojanost in razvoj, za njegovo obliko, kakor se menjuje od naroda do naroda, od stoletja do stoletja. V Rimu imajo pač eno najbolj zanimivih kulturnih ustanov svetla — Muzej kruha. Nahaja se v ulici Cassia, nedaleč od Neronovega groba, in premore nad 2000 primerkov najrazličnejših oblik, v katerih poznajo ljudje kruha na najrazličnejših koncih zemeljske krogle. Tam si lahko ogledate kruh od najprimitivnejšega, najbolj surovega, pa do najfinjših, prav rafiniranih oblik. V treh dvoranih so razstavljene vitrine, ki prikazujejo najprej italijanski kruh. Vsak kulturni narod pozna pestro množico različnih tega osnovnega živila in tako najdete tudi tu celo procesijo vseh mogočih kruhov od znanega belega sardinskega, kakršnega radi pečejo zlasti za svečane prilike, posebej še za ženitovanja, pa do znanih milanskih »grissinova« v obliki tankih, dolgih palčk. Tu najdete vse vrste kruha iz Evrope, Azije, Amerike in oceanskih dežel, od najpreprostejših do najbolj razkošnih, ki si jih lahko zamislite sladkusec.

Muzej kruha v Rimu je edinstvena zbirka, ki nima ne predhodnika v zgodovini ne tekmeča v današnjih dneh. Ob vsakem primerku je zapisana teža in pa cena, kakršna v tisti deželi velja. Muzeju je dodeljen laboratorij za bazimantiranje kruha. Kakor se menjuje časi in razmere, tako tudi zakladnica tega svojevrsnega muzeja stalno narašča.

• **Usoda znamenite slike.** Pred kakšnim letom so v umetnostno-zgodovinskem muzeju na Dunaju med restauracijskimi deli našli na neki sliki, ki je predstavljala poprsje mlade ženske z lovorjavnim vencem, Giorginov podpis in letnico 1506. Delo so nekateri krstili »Pescina«, zdaj pa so zgodovinarji dognali, da gre v resnici za »Portrait Petrarque Madone Mavre«, kakor ga je Giorgione sam imenoval. Umetnik je sliko izdelal v začetku 16. stoletja in je bila prvotno last rodbine Tescari iz Castelfranca, ki je imela v svoji bogati zbirki večje število najznamenitejših Giorgionovih del. Leta 1875, se je slika izgubila, z odkritjem v dunajskem muzeju pa je bil rešen drag kulturni zaklad.

• **Kristofu Kolumbu v spomin.** Za 499. obletnico odkritja Amerike je Italijansko društvo za proučevanje Amerike začelo novo akademsko leto s proslavo Kristofa Kolumba. Slovesnost so prisotnosti po leg predstavniki Stranke in oblastev tudi člani diplomatskega zbora južnoameriških držav, dalje zastopniki Nemčije, Portugalske, Švedske, Danske, Španije, Madžarske, Romunije in Švice, pa številni senatorji in akademiki. O velikem pioniirju civilizacije sta govorila predsednik društva Alberto Asquini in senator Boderro.

• **Za napredek ladjedelstva.** Te dni je pri ministrstvu za korporacijo pod predsedstvom nac. cons. Mannia zasedal tehnični korporativni odbor za mehaniko. Na dnevnem redu je bila razprava o vprašanju inženjerjev, tehnikov in mojstrov na področju ladjedelstva. Napredek te panoge spada brez dvoma med življenjske interese naroda, zato so industrialci osnovali poseben sklad, ki naj bi pospeševal zanimanje za ladjedelniško stroko in privabljal čimveč naraščajo.

• **Zakoni o racionaliranju živil razširjeni na Libijo.** Ministrski svet je na svoji zadnji seji sprejel na pobudo ministra za italijansko Afriko osnutek dekreta, s katerim se vsi zakoni za ureditev proizvodnje in oskrbe, ki veljajo v Kraljevini, razširjajo na Libijo.

• **Redek lovski plen.** V okolici Strese je lovec Giulio Zanini naletel na velikega orla, ki se je pravkar zagnal na čredo drobnice, da si poišče žrtev. Lovca je pomeril in imel je srečo, da je orla smrtno zadel. Bil je resnično velik primerak kraljevskega plemena, saj so peruti dosegle 2,50 metra v širini.

• **Nabiranje oliv.** Fašistična zveza kmečkih delavcev je napravila načrt za novo kampanjo nabiranja oliv. Kakor kaže, bo nabiranje oliv zapopolnilo okoli 300.000 delavcev in delavk.

• **Poroka.** V Beogradu sta se poročila gđ. Božena Srebotnjak iz Sv. Petra v Savinjski dolini in profesor na Trgovski akademiji v Požarevcu g. Fr. Dege in Sv. Petra pod Sv. Gorami. — Obilo sreče!

• **Kraji Brod, Malo Mraševo, Veliko Mraševo in Kalce-Naklo** se izločijo iz okolišča pošte Sv. Križ pri Kostanjevici, ker so sedaj na nemškem ozemlju.

• **3500 konj prodanih v enem dnevu.** Na zadnji jesenski sejem v Veroni je bilo prigrnjenih izredno veliko število konj, in sicer 3500. Že prvi dan sta bili prodani dve tretjini živali za ogromno vsoto 17 milijonov lir. Kupcevali je iz vseh krajev države prispelo ogromno število. Pričakujejo, da bo tudi še drugi dan sejma zelo živahen, ker še vedno prihajajo tako prodajalci kakor tudi kupci.

• **Lešniki se ne smejo prosto prodajati.** Z nedavnim ukrepom je bilo določeno, da morajo vsi pridelovalci lešnikov ves svoj pridelek hraniti, da ga bodo dali na razpolago sadjarskim in vrtnarskim odse-

kom pokrajinskih združenj. Prepovedano je sklepati kupčije z lešniki. Vso prodajo bodo vršili omenjeni odseki. V 30 dneh morajo vsi pridelovalci prijaviti količino pridelka. Cena lešnikov v lupinah kakovosti, ki daje 34 odstotkov oluščene lešnikov, znaša 600 lir za metriski stot. Nekatere boljše vrste lešnikov pa imajo višjo ceno.

• **S kolesom v Pad.** Nenavadna nezgoda se je v nedeljo primerila 14letni študentki Viljemini Tacca iz Turina. Popoldne se je s kolesom odpeljala na sprehod, a ko je hitela ob Michelottijevem prekopu, se ji je na lepem krilo zamotalo v zadnje kolo, pa je izgubila ravnotežje in strmoglavila preko brega v reko. Valovi so jo že zajeli in jo začeli odnašati s seboj, ko je na njen vik in krik prihitel neki pasant, se oblečen vrgel v vodo in privlekel preplašeno dekletce na breg. Njegovo dejanje je vzbudilo toliko več pozornosti in priznanja, ker dijakinja ni znala plavati in bi bila brez njegove pomoči gotovo utonila.

• **Življenje za grozd.** V Parmi se je smrtno ponesrečil 11letni Gianni Adorni. Na cesti je zagledal tovrstni avto s priklopi, obložen z grozdom. Obesil se je na rob voza, da bi se polastil malo sladkega tovara, pri tem pa je padel pod kolesa in na mestu obležal mrtev.

IZ LJUBLJANE

• **V nekrolog za primarijem doc. dr. Ivanom Robido** se nam je vrnila napaka, ki jo s tem popravljamo. Pokojni dr. Robida je v umobolnici na Studencu deloval samo od leta 1903. do jeseni 1907, ko je postal primarij bolnice v Ljubljani, kjer je prevzel vodstvo opazovalnice in nevrološkega oddelka. Na Studencu je od novega leta 1907. do oktobra 1910. služboval dr. Fran Göstl, ki je nato odšel v novi zavod v Gorici, dr. Divjak pa je na Studencu dobil pomočnika dr. Poljanarja. — Dr. Robida se je na podlagi svoje knjige »Psihične motnje na alkoholni podlagi« habilitiral za docenta krakovske univerze, a ni tam nikdar predaval. Imel pa je številna poljudna predavanja proti alkoholu, ker je dobro poznal njegov vpliv na razna obolenja, dasi sam ni bil abstinent.

• **Poroka.** Včeraj sta se poročila v šišenski župni cerkvi g. dr. Boris Tuma, industrijalec v Ljubljani, in gđ. dr. Vela Plesničar, zdravnica na Studencu. Za priči sta bila g. dr. Stane Grapar, zdravnik, in g. Branimir Tuma, industrijalec. — Obilo sreče!

• **Pred 250 leti je bil v Ljubljani hud potres.** Kronike potresov na Kranjskem se je najprej lotil nekdanji gimnazijski ravnatelj v Ljubljani, dr. Mittels, ki je pozneje služboval kot študijski direktor »Terezianuma« na Dunaju. Obeležani je o tem l. 1862. v tretjem zvezku kranjskega deželnega muzeja razpravo, kateri je potem v zanimivem delcu (dveh zvezkih) 1877/78 dodal dr. Rikard Feinlich, gimnazijski ravnatelj v Gradcu, naslednja dopolnila: Potresna leta so bila še naslednja: 985, 1077, 1081 (z velikim podzemskim grmenjem v Ljubljani), 1118 (z nastopajočimi nalezljivimi boleznimi), 1236, 1358 (tudi v Ljubljani), 1431, 1447, 1621, 1622, 1634, 1643, 1654, (zlasti v Ljubljani), 1690, 4. decembra 1783. 18. februarja 1784, 24. marca v Ljubljani. S potresom l. 1691, ki ga dr. Mittels tudi omenja, se dr. Feinlich še obirnje bavi. Potres se je ponavljal v Karlstadtu, Frankfurtu ob Meni, v Neckarju in tudi v Ljubljani, in sicer v treh zaporednih dnevih 19., 20. in 21. februarja 1691 l. v smeri od vzhoda proti zahodu. V Mestnem logu se je tedaj razprostrla velika suša, segajoč skoraj do trnovske cerkve in preko sedanjega Viča, z orjaškimi hrasti in se je v njem paslo nešteto merjasev (znano je, da se je v Mestnem logu še pozneje vršil cesarski lov na divje prašiče). Tamkaj je potres izkoreninil mogočno hrastova drevesa in občutno zrahljal zemljo. Tisto leto so imeli na Kranjskem obilico žetvenega blagoslova.

• **Akcija za meso in mašč.** Sporočajo nam: Socialni gospodarski odbor za rejo prešičev v Ljubljani javlja vsem tistim članom, ki so pri vpisu plačali 5 lir in do bili redne številke, da prispe prvi transport mladih prešičkov v Ljubljano v petek 19. t. m. Kdor si želi kupiti prešička za rejo, naj se zgleda v sredo 15. in četrtek 16. t. m. med 9. in 12. uro ter med 14. in 17. uro v dvorani delavske zbornice na Miklošičevi cesti. Od šest do deset tednov star prešiček velja s prevozom 200 lir. Od deset tednov do treh mesecev star velja s prevozom 250 lir. Prehranjevalni in oskrbovalni stroški bodo mesečno 25 lir na glavo. Da ne bo nepotrebnega čakanja, naj se člani javljajo po številkah in sicer od 1—200 v sredo popoldne, od 200—400 v sredo popoldne, od 400—700 pa v četrtek popoldne, v četrtek popoldne pa oni, ki bi bili prej kakorkoli zadržani. Vsak prešiček bo dobil na hrbet številko, radi reda in evidence. Kupnino za prešička je treba takoj plačati, prehranjevalne in oskrbovalne stroške pa vsakega prvega v mesecu. Lastniki si bodo lahko ogledali svoje prešičke prihodnji teden v hlevih veterinarskega instituta v Trnovem, ki nam jih je velikodušno odstopil v uporabo.

• **Čemu napis, če jih ljudje ne čitajo.** To velja zlasti za ljubljanski tramvaj in tiste, ki ga porabljajo kot sodobno prometno sredstvo in ki na njem vidno namješčenih napisov z navodili menda ne opazijo, ali pa se za njih namen sploh ne zme-

nijo. Dnevno se lahko opaža, kako se potni ki pri vstopu v tramvaj za vstop in izstop nesmiselno prerivajo, ko silijo pri istih vratih eni noter, drugi ven, namesto da bi vstopali samo pri zadnjih vratih in izstopali le pri sprednjih vratih, kakor je to edino pravilno in v navadi po vseh velikih mestih. Saj mora biti vsakomur razumljivo, da bi se promet na tramvaj lahko razvijal mnogo hitreje in udobneje, če bi se potniki ravnali po teh navodilih. Drugo, ki glede reda šlji prvu, pa je neenačje, ki jo povzročajo malomarneži z odmetavanjem neravnih vozniških listkov in raznih odpadkov po tleh voza. Ob izhodnih vratih tramvajskega voza je prav praktično vdelana posebna skrinjica za vozne listke in druge odpadke. S tem, če se bo moral vsak potnik ravnati po že veljavni, toda ne dosledno izvajanih odredbah, bo kakor rečeno, voznik promet olajšan, smisel za disciplino pa bomo dokazali tudi napram tujcem, ki so za red očividno bolj dostopni.

• **Ga. Mirca Sancičova,** zelo plodovita slovenska skladateljica, je posebno znana v celjskih krogih, kjer je delovala dolgo versto let s svojim soprogom, znanim našim violinistom Karlom Sancičom na celjski glasbeni šoli, podružnici Glasbene Matice. Njena dela so se že večkrat javno izvajala in v ponedeljek, dne 20. t. m. bomo slišali ves koncertni program samih njenih skladb, ki jih bodo izvajali avtorica, sopranistka Heybalova in violinist Karlo Sancič. Skladateljski večer Mirce Sancičove bo v Mali filharmonični dvorani ob 20. uri. Vstopnice v knjižarni Glasbene Matice.

• **Redni občni zbor društva »Dom slepih v Ljubljani«** bo v sredo dne 22. t. m. ob šestnajstih v mestni posvetovalnici z običajnim dnevnim redom, a brez volitev odbora. Na obilno udeležbo vabi člane in prijatelje društva odbor. —

• **Rdečemu križu** daruje 100 lir mesar g. Anton Podbevšek, na temelju sodne poravnave z dr. Gasperjem Pekletom.

• **Urad za registracijo biciklov v Ljubljani** poziva lastnike biciklov iz Ljubljane, ki še niso dobili prometne knjižice za svoj bicikel, da pridejo po njo med uradnimi urami v Beethovno ulico 7. S seboj je prinesiti začasno potrdilo in 3 lire

• **Danes »Veseli teater«.** Začetek ob 19. (7.) — konec še pred 21. (9.). —

• **Združenje trgovcev v Ljubljani** sporoča, da se bodo vpisovali učenci v l. letnik grem. trgovske šole izjemoma še do 31. t. m. Istočasno se obveščajo trgovci z živili (speceristi), da velja čas odpiranja in zapiranja trgovin od 8. do 12. in od 15. do 18. ure. —

• **Tretje cepljenje zoper davico** bo jutrišnje sredo 15. t. m. v šoli za Bežigradom, v četrtek 16. t. m. v ljudski šoli v Mosteh, v petek v ljudski šoli na Viču, v soboto ob 16.30 pa v Mestnem domu. Starši morajo k tretjemu cepljenju pripeljati v šolo za Bežigrad vse otroke, ki so bili že dvakrat cepljeni v šoli za Bežigradom. Enako morajo starši pripeljati samo tiste otroke v šolo v Mostah ali v šolo na Viču, ki so bili že dvakrat cepljeni v tisti šoli.

• **Enosmerni voznik promet po Lipičevi ulici.** Do nadaljnjega je po Lipičevi ulici dovoljen voznik promet samo v smeri od Zaloške ceste proti Vrazovemu trgu, v nasprotni smeri pa morajo vozila uporabljati Vrazov trg, škofjo ulico in Sv. Petra cesto.

• **Jabolka po 2 l.** je začel mestni preiskovalni urad prodajati na dveh stojnicah na Vodnikovem trgu in pod semenščem. Jabolka so nesortirana ter so gospodinjske sorte pomešane tudi z najboljšimi vrstami, zato naj pa gospodinje jabolka zimskih sort odbero in shranijo za porabo pozimi.

• **Strojepisni tečaji — novi — dnevni** v večerni prično 16. oktobra. Največja strojepisnica, 60 pisalnih strojev. Šolnina zmerna. Posebni tečaji tudi za italijansko, knjigovodstvo, korespondenco itd. Podrobne informacije in prospekte daje ravnateljstvo. — **Trgovsko učilišče »Kristofov učni zavod«**, Ljubljana, Domo-branska 15, (telefon 43-82).

• **Ročne brizgalne, predpisane** za hišno gasilstvo, uporabne tudi za razne vrste škropljenja. Odlične! — Rupena Lutz, Ljubljana — Šiška, tel. 32-52. —

• **Obvestilo.** Avtokaksiji so se preselili iz Ulice 3. maja (Aleksandrove) v Ver-dijevo ul. (Gajeva ul.), telefon št. 33-66. —

Iz Novega mesta

• **Novomeška nedelja.** Po močnih navih je bilo v nedeljo jutrajnjo nebo zastrto z gosto sivino. Že v dopoldanskih urah pa je postajalo sonce in vso nedeljo je vladalo lepo jesensko vreme, ki ga je popoldne kvaril izredno močan veter. Tudi to nedeljo ne beleži kronika nikakih posebnih dogodkov. Dopolnilo so se vršili v prostorih Skupnega združenja novomeških obrtnikov pomočniški izpiti, popoldne pa se je večna Novomeščanov podala na izlete v bližnjo okolico. Izredno velik je bil obisk ljubljanskih izletnikov, ki jih sedaj posebno privablja dozorevajoče grozdje na Trški gri v Grčevju. Zvečer je bil na Glavnem trgu redni promenačni koncert vojaške godbe.

• **Obvezna prijava bukovega lesa.** Vsi lastniki gozdov morajo nemudoma prijaviti novomeškemu okrajnemu glavarstvu število zrelih bukev v gozdovih. Šele po prejemu teh prijav bo okrajno glavarstvo izdalo lastnikom dovoljenja za sečnjo.

• **Zopet nesreča s smodnikom.** V Zablji vasi pri Novem mestu je neki neznanec zažgal na polju večjo količino smodnika. Prizoru sta prisostvovala tudi 7letna šolarja Milan Malnar in Marjan Drenovec iz Zablje vasi. Neprevidna dečka sta se pri tem preveč približala smodniku, ki jima je nenadoma udaril v obraz in povzročil nevarne opekline. Dečka se zdravita v kandijski bolnišnici Usmiljenih bratov.

• **Kostanj počejo.** Ta teden so tudi novomeški branjevci pričeli s pečenjem kostanja in namestiti v vseh delih mesta peči za peko kostanja, ki gre letos izredno dobro v promet. Posebno v večernih urah se domače prebivalstvo in vojaštvo kar tare okoli prodajalcev kostanja, ki le z največjo težavo zamorejo sproti ugoditi velikemu povpraševanju po kostanju. Pečeni kostanj je razmeroma še zelo drag in stane okoli 8 kr kg.

• **Številne nesreče.** 39letni posestnik Janez Gasperič iz Gor. Podboršta pri Mirni peči je vozil s polja koruzo. Med vožnjo je skoknil s voza tako nesrečno, da je padel pod voz, ki je šel preko njega in mu zlomil levo nogo. — Pri obratnji koruze je padla in si zlomila levo ključnico 40letna kočarica Genovefa Ubolnar iz Dol. Karteljevega pri Mirni peči. — Pri igranju je padla

z voza in si zlomila desno nogo 6letna posestniška hči Marija Zagarjeva iz Golobnjaka pri Mirni peči. Vsi ponesrečenci se zdravijo v bolnišnici v Novem mestu. Z vrelim mlekom se je polil 2letni sin dnanarja Alojzij Judež iz Velikega Orehka.

• **Izdaja kruha v gostinskih obratih.** Po najnovejši odredbi smejo od 16. oktobra tudi novomeški gostinski obrati izdajati nestalnim gostom kruh, testenine in riž edino proti odgovarjajočemu odrezku živilske nakaznice. V tem pogledu odslej niso več dopustne prav nobene izjeme in bodo vsi prestopki najstrožje kaznovani.

Iz Trsta

• **Dvanajsti praznik grozja,** ki smo ga doživeli v nedeljo, pomeni lep-uspeh Dopolavora. Praznik je bil posvečen letos vojski in v Trstu je prireditev obsegala nad 9000 vojakov, ki so bili deležni obdarovanja. Razen vojakom je bila večja količina grozja razdeljena tudi 1500 otrokom, katerih očete so na fronti, in pa 300 gojencem raznih dobrodelnih zavodov. Vsem je bilo razdeljenega nad 120 stotov grozja med več kot 12.000 oseb.

• **Oddelek tržaških legionarjev** zbil angleško letalo. Skupina tržaških legionarjev, častnikov in vojakov, ki pripada drugi protiletalski bateriji na Siciliji, je dosegla te dni lep uspeh. Sestrelila je eno izmed dveh angleških letal, ki sta čez dan napadli Catanio in o katerih govori vojno poročilo z dne 5. oktobra.

• **Na tehničnem zavodu Leonardo da Vinci** so bili med drugim diplomirani na geometrijskem oddelku Josip Kozina in Jurij Lučak, na oddelku za knjigovodstvo pa Bruno Križan, Renato Fuchs, Mavricij Košir, Jurij Maj in Danilo Sancič.

• **Zatemištev.** Prefekt Tržaške pokrajine je odredil, da veljajo predpisi za zatemištev od 13. oktobra dalje od 19.30 do 6.30.

• **Krompir samo na živilske nakaznice.** Pokrajinski odsek za prehrano je v skladu z navodili, ki jih je izdalo ministrstvo za poljedelstvo in gozdozvod, odredil, da se v bodoče sme v Trstu, Trzinu in Muggli prodajati krompir samo proti izkazilu z živilske nakaznice. Konzumenti, ki žele kupiti krompir, morajo do danes oddati svoja naročila trgovcem.

• **Kup nesreč.** V bolnico Kraljice Helene so pripeljali 37letno zasebnico Marijo Stekarjevo iz Barkovej. Doma je tako nesrečno padla, da si je zlomila ključnico. — Po stopnicah je padla 68letna Viktorija Jurko, stanujoča v ulici Cavazzeni 6. Pri padcu si je zlomila desno nogo. — S stola je padel komaj l. leto stari Renato Bizjak, stanujoč v ulici Ronchetto 345, in si zlomil desno nogo. — Ko je stopal s postelje, je padel 11letni Simon Grubec, stanujoč v ulici Gimnastica 11, in si zlomil levo ključnico. — Prav tako je padel 42letni Albin Štoka, stanujoč v ulici Ciamician 7, ter se poškodoval po obrazu in po nogah. — 5letna Alma Kerbavčičeva pa je padla na trgu Rosallo in se potola-klja po glavi.

Iz Hrvaške

• **Počastitev hrvaškega poslanika v Berlinu.** Nacionalno socialistična državna zveza bojevnikov v Berlinu je izvolila hrvaškega poslanika dr. Branka Benzona za svojega člana. V ta namen je bil preteklo nedeljo svečan sprejem v prostorih organizacije v Grunewald.

• **Za muzej ustaškega pokreta** so naprosili vsi Hrvati, ki imajo kakšne letake, časopise, brošure ali kaj podobnega, kar je v najbližji zvezi z ustaško borbo pri vzpostavitvi nezavisne države Hrvaške, da to v najkrajšem času pošljejo glavnemu ustaškemu stanu v Zagrebu.

• **Kino predstave za ustaško mladino.** Preteklo nedeljo je priredilo odposlanstvo Fašistične stranke pri Stranki ustašev zanimivo kinopredstavo na čast ustaške mladine. Predstava se bo ponovila v nedeljo dopoldne za otroke hrvaških delavcev.

• **Podržavljenje židovskih podjetij in premoženja.** »Narodne novine« objavljajo zakonsko odredbo o podržavljenju židovskega imetja in podjetij. Vsebuje pet členov, od katerih prvi ima naslednje besedilo:

V svrhu obnove narodnega gospodarstva lahko državno ravnateljstvo za obnovo s svojim odlokom podrži imetje vsakega žida, kakr tudi vsako židovsko podjetje proti odškodnini ali brez nje v korist nezavisne države Hrvaške ali v korist državnega ravnateljstva za obnovo. Državno ravnateljstvo za obnovo odloča po prosti presoji o podržavljenju židovskega imetja ali židovskega podjetja, kakor tudi o dolžnosti odškodnine, njeni višini in načinu plačila. Odlok postane pravomočen s časom njegovega izreka. Proti odločbi ni možna pritožba niti na redno, niti na upravno sodišče.

• **Pomilostitev.** »Narodne novine« objavljajo poglavitno odredbo o pomilostitvi povodcem 6-mesečnega obstoja nezavisne države Hrvaške. Pomilostitev je zelo obširna in se nanaša na številna kazenska dejanja.

• **Hrvatski dobrovoljci ne plačajo carine za osebne predmete.** Minister za obrt, industrijo in trgovino je izdal odlok, da se osebni predmeti, ki so jih hrvatski dobrovoljci vzeli s seboj v Nemčijo, pa jih od tam spet vračajo v nezavisno državo Hrvaško, oproščajo uvoznega dovoljenja od-delka za zunanjo trgovino.

• **Izločanje položaja mestnih nameščen-cev.** Na mestnem načelstvu v Zagrebu vodi že delj časa razprave o izločanju položaja mestnih nameščencev. Zlasti so do-selej trpeli uradniki in nameščenici nižjih kategorij. Po 15 in več let so bili v službi in še niso dosegli stalnosti. Da bi te ne-pravičnosti odpravili, je mestni načelnik odredil, naj se izzremenijo vse odredbe statuta, ki so mestnim uradnikom in nameščenjem preprečevale stalnost v službi. Izvedena bo tudi popolna reforma nameščenih in uradniških plač.

• **Zagrebaška občina je prevzela oskrbo me-sta s mlekom.** V predsedstvu mestnega poglavarstva je bila pretekli teden konfe-renca med predstavniki Zveze mlekarških združenj, ministrstva za kmečko gospodar-stvo in zastopnikov mestne občine. Zupan g. Ivan Werner je izdal odlok, da bo zaradi nemotene preskrbe mesta s mlekom in mlečnimi izdelki prevzela mestna občina dobavljanje v svoje roke. Na mestnem pod-ročju bo sgrajeno najmodernejšo zbirališče mleka in bo preskrba s mlekom in mlečni-mi izvodi centralizirana v rokah občine.

• **Gledališka predstava v korist siromašnih otrok.** Prihodnjo nedeljo bo v Velikem gledališču otroška predstava s petjem in

plesom »Ciganska princesa«. Pokrovitelj-stvo je prevzel minister dr. Mile Budak. Čisti dobiček je namenjen za revne otroke.

• **Hrvatski radio za izseljenke.** Po velikih pridobitvah, ki jih zadnje čase lahko beleži zagrebaški radio, bo posebno pomemben datum, ki bo v nekaj dneh kratkovažna od-dajna postaja v Zemunu začela z oddajo, namenjeno v Ameriko. Postaja bo oddaja-la svoj program večidel v nočnih urah.

• **Važno za delavce v Nemčiji.** Delavci, ki so zaposleni v Nemčiji, naj pri povratku ali odhodu na dopust ne nosijo s seboj nemških novčanic, ker jim bodo na meji odvzeti. Svoje prehranske lahke delavci na-kazujejo v dovoljenih mesečnih zneskih po kliringu, če pa so prištedili več, naj višek pred povratkom v domovino nalože pri pooblaščen banki v Nemčiji in zaprosijo za dovoljenje nemških deviznih obla-stev, da se jim ta višek po kliringu pošlje domov. Pri povratku ali odhodu na dopust smejo po sporazumu s nemškimi deviznimi oblastmi imeti s seboj le ček za 50 RM, ki jim ga bo takoj pri povratku izplačal potniški urad nezavisne države Hrvaške.

• **Velike delavske svečanosti v Osičku.** V nedeljo bodo o priliki blagoslova 98 de-lavskih domov prirejene v Osičku velike svečanosti. V ta namen so se mudili v Za-grebu odposlanci osiške potnišnice HRS, ki so pri merodajnih državnih oblasteh po-sredovali zaradi organizacije tega slavlja.

• **Marica Lubejeva gostuje v Zagrebu.** Popularna operetna pevka dr. Marica Lu-bejeva je te dni prispevala v Zagreb, kjer bo gostovala v Leharjevi opereti »Zemlja smehljaja«. Objubljeno ji je gostovanje tudi že v nekaterih drugih operetah.

• **Drva za siromašno meščanstvo.** Na seji s predstavniki lesne industrije c. mesariki Za-greba z drvmi je župan g. Ivan Werner pozval predstavnike lesne industrije, naj preskrbe 600 vagonov drva po najnižji ceni, ki bodo razdeljena med siromašno meščanstvo.

• **Novi člani hrvaškega Državnega gledališča.** Zagrebaški »Novi list« poroča, da sta sprejeta za člana hrvaškega Državnega gledališča dramski karakterni igralec Maks Furijan, ki je nazadnje sodeloval v Skop-lju, in Josip Daneš, ki je preteklo sezono bil član ljubljanskega gledališča in se mu je zdaj izpolnila doletelna želja postati član zagrebskega gledališča.

Iz Spodnje Štajerske

• **Konec tedenskega živilskega trga v Ma-riboru.** Razen dnevnega trga je imel Ma-ribor tudi večji živilski trg vsako sredo, velikega, ki je bil pravi sejem, pa vsako soboto. Takšna ureditev prodaje je v mi-nulih časih ustrezala ne samo prodajal-cem iz velikega podeželskega okoliša, temveč tudi kupcem, ki so med tednom nakupovali za sproti, ob sredah in sobotah pa so vršili večje nakupe. Po zlomu pa so se razmere znatno spremenile. Gospo-dinje so ob sredah in sobotah sicer še zmerom v večjem številu prihajale na trg, pač pa je ponudba znatno upadla. Tako je tudi zadnjo soboto ztozlast večji dovoz živil in se je trg omejil na kritje običaj-nih dnevnih potreb.

• **Za hiter in srečen zaključek vojne.** »Marburger Zeitung« piše: Pred dnevi je tudi krajevna skupina Lisca pri Celju prenašala Fürerjev govor iz svojega do-ma. Zbrala se je velika množica občinstva, ki je pozorno poslušala prenos. Naslednji dan pa se je v prostoru ženskega odseka štajerske domovinske zveze oglasila stara mameica in izročila voditelju znesek 15 mark s pripombo: »Za hiter in srečen za-ključ

Kulturni pregled

Po reprizi „Hamleta“

II.

V razvoju enega najbolj prizadevnih karkaternih igralcev naše Drame Slavka Janov je vodila pota k Hamletu skozi vrsto Shakespeareovih oseb, kakor so Romeo (»Romeo in Julija«), Cassio (»Othello«), Edgar (»Kralj Lear«), dalje skozi vloge klasičnega stila, kakor je Ferdinand (»Korvarstvo in ljubezen«), Hleštakov (»Revizor«) i. dr., izmed novjših sorodnih del pa se spominjamo zlasti njegovega carjeviča Alekseja (Merežkovskij, Peter in Aleksej). V vseh teh in drugih vlogah je pokazal Jan nekatere konstante svojega igralskega značaja, ki so tesno združene z njegovo osebo in nadarjenostjo. Tako zlasti mladostno gibčnost, prikupen nastop, postavbo, ki se prilaga mladim, bodisi ljubečim bodisi bojujočim se ali trpečim ljudem, inteligentno razumevanje vloge, dobro, pravilno predavanje, znatno stopnjo življenja v vlogi in z njo v zvezi precejšnjo, dasi ne izredno mutacijsko zmoglost ter nekaj »vojvratnega elana, ki daje njegovim vlogam nekaj lahkega in prozornega. (So igralci, ki so že po naravi težki in motni, kar se sicer odlično prilaga določenim vlogam.) Manj pozitivne so nekatere druge konstante Janovega igralskega značaja, prevsem njegov ne poseben prikupni, zlasti v rezhir in višjih tonih premalo topli glas in značilna hoja, ki storita, da ga pod vsimi maskami prehitro spoznamo in ki skupaj z nekaterimi značilnostmi njegovih kretanj otežujejo igralsko preobrazbo. Zdrava stremiljivost, bistra inteligenca in resnost, s katero se Slavko Jan loteva svojih vlog, nadomeščajo v posameznih primerih tankočutno iznajdljivost, močno izvirnost in osvojvalno enkratnost, ki poleg drugih vrtilin odlikujejo izredne odrske umetnike.

Umljivo je, da se igralci take smipatične stremiljivosti prej ali pozneje povzpno do Hamleta, ki je bil v očeh mnogih eden izmed vrhov igralske reproduktivne umetnosti, najsi se zdi Strindbergu lahka vloga, češ da je taka, da »se kar sama nosi«. V resnici je Hamlet preveč zamotan, da bi bil igralsko preprost in lahek. Po pravici smemo še vedno čestitati vsakemu igralcu, ki tako zajame Hamleta, da nas z njim do kraja osvoji in prepriča.

Janov Hamlet pomeni v igralskem umetniškem razvoju nedvomen uspeh, prikupno uveljavljenje vseh njegovih igralskih sposobnosti. Strožjemu pogledu, ki išče izrazov močnega, izrednega doživljanja, pa se kaže bolj kot vsota dosedanjih Janovih vlog osrodnega značaja, kakor pa kot vrhunska stvaritev, kot najvišji vzpon v vsem igralskem prizadevanju. Janov Hamlet zadovoljuje v polni meri Strindbergovo zahtevo: drži se besedila in gladko igra, nima pa izrazite personalne note, kakor je v ostalem niso imeli v večji ali manjši meri niti ostali naši Hamleti. Svoj blesk dobiva bolj iz vnanjih okoliščin, kakor pa iz notranjega inspiracijskega žarišča. Tiste strune njegove duše, ki dajejo odlični in končni ton, prebira duh, ne pa duša, če se že poslužimo primere, ki naj ločuje ratio od vseh ostalih sil človekove notranjosti. A tudi v tej, bolj kvantitativni kakor kvalitativni združitvi igralskih tvornih sil je dosegel Slavko Jan uspeh, ki bo ostal še dolgo viden na njegovi nadaljnji umetniški poti.

Klavdija je po M. Skrbinku prevzel Levar. Figura tega samozanega danskega kralja, ki se z bratomorom polasti bratove zakonske postelje in krone, pri čemer je ala odločilnejša od stremiljenja po oblasti, je skrbno izdelana študija zločinca v škrlatu. Umetnost prikrivanja zločina, hinavstvo in maščevalnost so mu nemara bolj priložne, kakor vladarska majestetičnost. Levarjev Klavdij nima hlaile, stroge mogočnosti; z manj odsekanimi gestami in manj rezkim glasom pa kaže na drugi strani nekaj tartuffskega, zlasti v prizoru, ko ta pohotni morilec moli, da bi laže zakril zločin, ki mu preti z maščevanjem. Vzdržnost v poudarjanju kraljevih gest olajša gledalcu razumevanje psiholoških odtokov, s katerimi je Shakespeare mojstrski prikazal Klavdija.

Pri kraljici, ki jo tokrat igra ga M. Danilova, zalevamo zopet ob vprašanju starosti. Kajti če imej Hamlet okrog trideset let, bi jih štela njegova mati petdeset, a to je preveč, da bi mogla povzročiti zločin s seksualnim ozadjem. Izjemoma bi ji smeli znižati starost za pet let — v tem primeru bi bil lahko njen odnos s Klavdijem izraz »nevamnih let in do neke mere verjeten. Kakor je kraljica že pri Shakespearu dokaj morda orisana, se tuji ga Danilova, ki ji morda ne »leže« preveč vloge starejših in majestetičnih dam, ni mogla povzeti do izrazitejših in učinkovitejših poudarkov.

Polonij je v shakespearejski literaturi prav problematična vloga: je-li dobrodušen starček, kakor ga umeva Turgenjev ali dvorski navihaneč, koristljubna uslužna figura, kakor se je videl Goetheju? V Cesarjevi vlogi je bil bližji dobrodušnemu filistru, kakor pa prekanjenemu lakaju tiraniji; morda je to v skladu s Shakespeareovo zamisljo, saj sam Hamlet obžaluje njegovo smrt. Laert (najprej Sever, nato Stupica) je po pravici v dr. Kreftovi režiji bolj poudarjen; njegova rodbinska tragedija — izguba očeta in sestre — otehta siceršnje Laertovo priljubljenost in oportunitizem. Prav posebno je stopil v ospredje lik Hamletovega edinega res zvestega in zaupnega prijatelja Horatia, ki je v očeh nekaterih shakespeareolov neživljenjski lik, a prav v tej naši uprizoritvi (Nakrsta) učinkuje naravno, človeško toplo in prikupno; režiser je v »Gledališkem listu« posebej poudaril, da je hotel Horatia igralsko nekoliko podpreti, kar je z Nakrstom res uspešno. Tako je ustrezno gledalcu, ki išče na razvrnem danskem dvoru nekaj več oporišča za svoja plemenita čustva.

Izmed ženskih vlog, ki imajo v tej izrazito moški založirji dokaj skromno mesto, je osrednjega značaja Ofelija, za katero smo imeli v prejšnji zasedbi igralko z nenavadnim čutom za Ofelijino subtilno naravo in žalostno življenjsko usodo. Ofelija se zdi kakor roža v snegu, čeprav — kakor so menda pravilno sklepali romantični — je ni sama nedolžnost in sama čista poezija; vzlic vsemu je to figura, ki predstavlja v »Hamletovem« svetu čisto feminitet, »las ewig Weibliche«. V tej zasedbi se je v nji uveljavila ga Vida Juvanova.

Naj izmed ostalih vlog, ki so tudi z manjšimi deleži prispevale k splošnemu uspehu nove uprizoritve »Hamleta«, posebej omenim VI. Skrbinko, ki je igrala »duha« Hamletovega očeta in prvega igralca. Problem duha na odru ostaja slej ko prej problem in kaj malo pristaja svetu, v katerem vendar le vladajo zemeljske dimenzije in tvari zakoni, tembolj, če se v siceršnjem realistično pojmovanem okolju prikaže ne kot halucinacija, marveč kot objektivno zaznavna človeška postava, ki jo v začetku vidi kar štirje. V dr. Kreftovi režiji

„La Bohème“ v Operi

Murgerjev roman »La vie de Bohème« je služil Pucciniju kot osnova za libreto, ki sta ga mu napravila znana libretista Giacosa in Illica. Prizori iz življenja bohémov kot so pesnik Rudolf, slikar Marcell, glasbenik Schaunard in filozof Collin, ki preživljajo svoje dni po mansardah Quartier Latina in optimistično čakajo na srečo in na uspeh, so morali zamikati skladatelja kot je Puccini. S svojo invencijoznostjo je zaslužil možnosti, ki leže v življenju in značajih teh ljudi, ki se, smejejo se vsem težavam, tolčejo skozi slabo življenje, polni vere vase in v lepoto, ki ji služijo.

Samo darovitemu skladatelju kot je Puccini se je lahko posrečilo ustvariti tako močno zanimljivo lika kot sta Rudolf in njegova Mimi. Prav tako — zopet svojstven par — sta Marcell in Musette, in z njima vsi ostali bohémi. Pariško življenje z vso tragikomiko umetniških krogov — tistih, ki se jim fortuna ni nasmejala in se jim najbrž nikoli ne bo — je snov, ki je zadobila v stvariteljski moči Puccinija enkratni izraz.

Gracija, s katero prede Puccini glasbeno nit lahko tekočih dialogov, je njegova močna značilnost v instrumentaciji, sočna je in barvita, se izogiba vsakršni brutalnosti, ki jim je svojedobno mladotitaljanska šola skladateljev včasih podlegala. V slehernem dejanju njegove opere srečujemo živo glasbeno domišljijo, dovršeno tehnično znanje ter smisel za prefinjeno melodično in karakterizacijo. Delo ima v ljubavnih duetih Mimi erotični polet v najzlahtnejšem pomenu besede, a prizori njenega umiranja so pisani v znamenju ganljive čustvenosti in globoko občutenega razumevanja do človeške duše in njene ljubezni do življenja, za katero je našel skladatelj v zadnjem dejanju svoje največje navdihne.

Mimo letošnje izredno zanimive zasedbe partij, ki so deloma v novih rokah, je zrežiral opero letos Ciril Debevec, dirigiral jo pa bo Niko Stritof. Njegov je tudi prevod opere. Novost v letošnji sezoni bodo libreto najboljših opernih prevodov, ki jih bo izdalo gledališče v litični, priročni knjižnici; te bodo posredovale poslušalcem boljše razumevanje dejanja in besedila. Kot

je duh ostal vloga, kakor je označen kot vloga med Shakespeareovimi dramatis personae, ter je temu primerno igran; nekoliko »mistični« mu daje samo žaromet s senco, ki raste na osvetljeni plošvi, čim bolj prihaja »duh« v središče scene. V Skrbinkovo igra je skušala s korakom in z glasom viliti lučju onostranstva, scena z odkritjem zločina pa je dobila povsem realistični značaj. Menimo, da bi se vsak režiser najraje iznebil tega »duha«, če ne bi bil za razplet dejanja potrebnejši od samega Polonija.

V vsaki vprizoritvi »Hamleta« so nemalo zanimivi in značilni tudi prizori na pokopališču z Ofelijinim pogrebom. V dr. Kreftovi režiji so dobili ne le učinkovito odsko podobno (prim. posrečeno rešitev grobnice, ki jo pripravljajo za Ofelijo), marveč tudi po sami igri, posebej še v igri izvrstnega prvega grobarja Lipaha, realistično prepričljivi učinek.

V ostalem — da se še vrnemo k režiji — je treba s priznanjem omeniti dr. Kreftovo smiselno razdelitev »Hamleta« v tri dele; s to novo periodizacijo dogajanja, če bi smeli tako reči, je pridobil potek tragedije večjo preglednost in jasnost. Skupinski prizori so bili v okviru nove ureditve sceničnega prostora in po izključitvi vseh nepotrebnih rekvizitov učinkovitejši kakor prej; posebej je treba omeniti zadnji prizor, ko se tragedija po katastrofi zaključuje s pomembnim Fortinbrasovim političnim dejanjem; prav tako učinkovita je scena z dvobojem in s kraljevo smrtjo. (Nevšečno pa je bilo v nekaterih prizorih ropotanje v ozadju scene ali za proscenijem zastorom; take nepotrebne motnje odrskega tehničnega oseba, kakor smo jih opazili pri reprizi, naj bi v bodoče izostale). Godba, ki jo je priredil nalašč za to uprizoritev skladatelj D. Žebre, ima seveda spremljivalni in čustveno ojačevalni značaj ter se v tem okviru nevsiljivo vključuje v potek tragedije, rastoče preko realnega sveta v čisti, sproščeni, platonski svet idej ter poetičnih simbolov veličine in bede človeškega življenja. Zakaj »pred Hamletom defilirajo vse človeštvo in polaga na njegov oltar vso svojo grobovijo, ki jo je Hamlet pač slutil, ni pa je poznal« (Strindberg). Če katastrofa te tragedije vsaj nekoliko očisti in osvetli dušo današnjega, se prav posebno revnega človeka, opetakečnega se pod svim neom velikega časa, je Shakespeareova mračna samolizpoved dosegla tudi pri nas svoj smoter. A — »drugo vse je molke.

prvi bo izšel prevod »La Bohème« v odličnem Stritofovem prevodu.

Glavno žensko partijo Mimi bo pela Vidaličeva, ki je debutirala z njo pred petimi sezonami na našem odru. Po dokončanem pevskem študiju pri prof. Justu v Trstu je nastopila prvič v Ljubljani in je osvojila s svojo Mimi srca kritike in občinstva. Po več sezonskem premoru jo bomo zopet slišali v tej partiji, kar bo posebno zanimivo, ker bomo lahko presodili v koliko je njeno petletno delo na našem odru izpopolnilo njene pevске in igralske kakovosti. Vidaličeva je kot pevka in igralka izrazito iričen tip, med njenimi najbolj dognanimi partijami sta Mimi in Jolanta na prvem mestu. Rudolf bo pel novi tenorist Anatoj Manoševski, glasbenika Schaunarda — Mirko Dolničar, slikarja Marcela bo pel prvič na našem odru — Vekoslav Janko, filozofa Collina — Julij Betetov. V partiji Musette bomo slišali tudi prvič Milico Polajnarjevo. V teku nekaj sezon, odkar je članica Opere, se je zelo uspešno uveljavila v nekaterih partijah: Barbika v »Figarovi svatbi«, ciganka v »Carmen«, Siebel v »Faustu«, Pepa v »Nižavici« in Ana v »Veselih ženah windsorških«. Hišnega gospodarja Benoit bo podal Drago Zupan, kot Alcindor bo nov Anžlovar, prav tako Rakovec kot Pagninol. Maša St.

Iz št. Jerneja

šj— Opozorilo. Zadnji dan za prijavo krompirja je vključno 15. oktober. Zamudnike opozarjamo na odgovarjajoče posledice.

šj— Izdajanje krušnih kart kmetovalcem. Po odredbi Vis. Komisarja se pridelovalcem krušnih žit ne smejo izdajati nakaznice za moko in testenine, dokler ne dobe od Preveda odobritve za vsak primer posebej. Pravico do nakaznice imajo že takrat, ko izčrpajo domačo zalogo, računajoč za vsakega člana družine mesečno 16,50 kg pšenice oziroma odgovarjajočo količino drugih žit. Pridelovalci, ki jim po tem račun zmanjka ali bo v doglednem času (1 do meseca) zmanjkalo žita, morajo vložiti občini prošnjo na Prevod v Ljubljani. Prošnje se sprejemajo v pisarni preskrbovalnega urada.

šj— Opozorilo potnikom. Potnikom, ki potujejo s pošnim avtobusom, svetujemo, da svojo prtljago — v izogib raznim neprijetnostim ali zamenjavam — opremijo na vidnem mestu z etiketami s svojim polnim naslovom. — Ker je radi ukinitve nedeljskega avtobusnega prometa ob sobotah in ponedeljkah znatno večji naval potnikov, je pošna direkcija dovolila, da se sme

poštni avtobus v teh 2 dneh po potrebi vrniti na prejšnjo postajo po zaostale potnike, ki jih pri prvi vožnji ni mogel vzeti. Neugodno je pri tem le to, da ti potniki zamudijo vlak. Zato je železi, da pošna direkcija uvede vsaj za soboto in ponedeljek (enako za dneve pred in po prazniku) dodatno avtobusno vožnjo, ki bi imela zvezo z vlaki dolenske proge.

Mali oglasi

Službo dobi
Naslov I. — 60, taksa — 60,
za danje naslova ali za
tifo I. 2. —

Hrano in stanovanje
dam sposoben gospodini za pomoč v mikarini. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Skrbina«. 17450-1

Trgovskega pomočnika
specerista, sprejem. Kav. sp. potrebna. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »No. vas«. 17449-1

Dekle
pridno in pošteno, katero zna kuhati in opravlja vsa hišna dela, sprejem. Ponudbe z navedbo dosežanj službovanja na ogl. odd. Jutra pod »Stalno«. 17459-1

Postrežnico
starejšo, rabim za takoj. — Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 17456-1

Fotopomočnik (-ica)
zmožen vseh foto-del. dobi stalno, dobro mesto. Ponudbe z opisom na ogl. odd. Jutra pod »Ljubljanski fotos«. 17453-1

Služkinjo
za kuhinjo in vsa hišna dela izčem za takoj. 17418-1

Krojaškega pomočnika
za velika dela, tudi doma. Sprejema takoj. Sod. Lovro, Tržaška 28. 17417-1

Službe išče
Naslov I. — 60, taksa — 60,
za danje naslova ali za
tifo I. 2. —

Plač. natakarica
išče mesta za takoj ali pozneje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Solidna«. 17420-2

Potnik
Naslov I. — 60, taksa — 60,
za danje naslova ali za
tifo I. 2. —

Francoščino
nemščino, klavir, od osnovnih začetkov do popolnega obvladavanja poučuje Aneta Potokotnik, drž. strok. diplom. Prijave sprejema ob delavnikih od 10. do 16. ure. Groharjeva 2 — vhod: Tržaška cesta 1-1. 17425-4

Kupim
Naslov I. — 50, taksa — 60,
za danje naslova ali za
tifo I. 1. —

Polhove in lanske vervečice kože
kupuje vsako količino ter plačuje visoke cene. Zdrav. trgov. Ljubljana, Stari trg 30. 17423-7

Prodaj
Naslov I. — 60, taksa — 60,
za danje naslova ali za
tifo I. 2. —

Železno peč
skoraj novo, za 75 m³ grelne površine, ugodno prodajo podjetje Šver & Kosi, Cesta 29. okt. 16. 17446-6

Omara
nizko, antično delo, ki se lahko uporabi kot pisalna miza, prodaj. — Naslov: Brumec, Ljubljana, Prešernova ul. 54-II. 17442-6

Srebrna lisica
popolnoma nova, napredaj pod ugodnimi pogoji. — Vprašati: modistka A. Ležak, Vošnjakova ulica (nasproti gostilni Novi svet). 17431-6

15 zabojev
večjih, 2 cm debelih, obdelanih desk prodaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 17415-6

Stanovanja
Naslov I. — 60, taksa — 60,
za danje naslova ali za
tifo I. 2. —

Enosob. stanovanje
s plinom, v centru ali sevanem delu mesta, izčen za 1. nov. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mlad pare«. 17437-21a

200 lir nagrade
onemu, ki mi preskrbi dvo-sobno stanovanje v bližini Komisariata. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 17426-21a

Sobo s kuhinjo
v centru, v novi stavbi išče mirna gospa. Ponudbe pod »Zanesljiva plačnica« na ogl. odd. Jutra. 17424-21a

Sobo odda
Naslov I. — 60, taksa — 60,
za danje naslova ali za
tifo I. 2. —

Opremljeno sobo
s posebnim vzhodom in s oporabo kopalnice, oddam boljši sobi. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 17448-23

Opremljeno sobico
sončno, separirano, oddam solidni sobi takoj. Ogled do 17. ure. Ažbetova 1-1. 17447-23

Opremljeno sobo
s posebnim vzhodom, z 1 ali 2 posteljami, oddam lahko takoj. Sp. Šiška, Cernetova ul. 31, I. nadst. vrata 3. 17458-23

Sobo
s posebnim vzhodom in s oporabo kopalnice, oddam boljši sobi. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 17453-23

Sobo
z dvema posteljami, s oporabo kopalnice oddam takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 17452-23

Sobe išče
Naslov I. — 60, taksa — 60,
za danje naslova ali za
tifo I. 2. —

Opremljeno sobo
separirano, s tekočo vodo, centralno kurjavo, išče boljši stalni gospod. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dobro plačame«. 17440-23a

Sobo
z vso oporabo išče dijakinja blizu Trg. akademije. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Sostanovalka«. 17414-23a

Novoporočenca
išče prazno sobo s oporabo kopalnice. Event. tudi s kuhinjo. Rabim takoj ali 15. novembra. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dobri in točni plačniki«. 17453-23a

Opremljeno sobo
za 2 osebi iščem za takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Cistae«. 17421-23a

Sobo
s soprobaro kopalnice išče zakonski par za takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zakonski par«. 17421-23a

Opremljeno sobo
s posebnim vzhodom, za 2 osebi, soprobaro kopalnice, event. telefon iščem za takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Snaga«. 17419-23a

Posest
Naslov I. — 60, taksa — 60,
za danje naslova ali za
tifo I. 2. —

Stavba
za industrijsko podjetje in parcela blizu kolodvora na prodaj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »200.000 lica«. 17444-20

Enonadstropna hiša
zidana v l. 1929, s 4 večimi stanovanji s kopalnicami in 2 manjši v podpičju, v kleti drvarnice, podstrešje pripravljeno za naprav 2 stanovanj, elektrika, vodovod, pri hiši obširen vrt za stranke, sončna lega. Cena L. 600.000.

Posestvo
Enonadstropna hiša z vrtilcem in 8000 kv. m obdelanelega sveta pri hiši, nekaj senožeti in gozda. Cena: L. 150.000. — Oborož. ob drž. čisti v vseh prometnem kraju na Notranjskem. Brez bremen. Prosto voljna prodaja. Plačilo takoj v gotovini. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 17400-20

Obrt
Naslov I. — 60, taksa — 60,
za danje naslova ali za
tifo I. 2. —

Odeje
iz vate in puha, nove in stare vam zašije — Marjina trg 2-II. 17428-30

Glasbila
Naslov I. — 60, taksa — 60,
za danje naslova ali za
tifo I. 2. —

Staro violino
zelo dobro, prodaj. Umetnost. Kolodvorska ul. 30.

Svarilo!
Svarim pred nakupom čevljev, ki so mi bili ukradeni: 1 par gozteric, črnih, malo razbitih, št. 44, 1 par črnih visokih čevljev, moških, ponošenih št. 44, 1 par nizkih rjavih, malo ponošenih št. 44, 1 par ženskih črnih nizkih, št. 37. Anton Kržiž, carinski uradnik, Ljubljana. 17416-31

Slavko Macarol!
dijak srednje tehnične šole v cvetu mladosti 18 let. Pogreb bo v četrtek 16. t. m. ob 3. uri popoldne z žal na pokopališče k Sv. Križu. Ljubljana, 14. oktobra 1941. Žalujoči družini MACAROL - FERFOLJA

ZAHVALA
Za premostitev moje sestre na zadnji poti, za darovano cvetje in izraženo sožalje sa vam vsem tem potom najiskrenejše zahvaljujem. LJUBLJANA, dne 15. oktobra 1941. Viktor Bohinec

J. Marquand 33
HVALA LEPA, GOSPOD MOTO!

»Nekaj mi ni jasno, je menil: »če se ne motim, ste dejali, da ta gospodična čednostno dekle. Kako more biti čednostna, ako ponoči sama hodi z vami okrog?«

»Vaša prevzvišenost se mi laska, če misli, da vsaka ženska izgubi svojo čednost, kakor hitro ostane z menoj sama v temi,« sem odvrnil.

Knez se je od srca nasmejal; dovzetnost za humor je bila pri njem precej razvita. »Rekel sem vam že, dragi in velečislani prijatelj, da mi ugajate mnogo bolj kot vaši drugi okroglo-oki rojaki,« je nadaljeval. »Dobro za vas, da postajate zelo kitajski. Nu, etiketa ne dovoljuje, da bi vas vprašal, po kaj prihajate. Zato sedem in bom s spoštljivim potrpljenjem čakal vaše besede.«

Priklonil sem se. Njegovo uglajeno vedenje mi je bilo za zgled in mi je pomagalo ohraniti primerno lice.

»Nisem vreden,« sem dejal. »Vaša prevzvišenost je od sile ljubezniva. Prišel sem, da se vržem vaši prevzvišenosti k nogam, kajti nocoj je bil poskušen napad na moje življenje.«

Če je bil knez Tung presenečen, vsekako ni pokazal; tenkoprstne roke so mu po šegi ležale na kolenih.

»Moje mrznoto do tujcev je največ kriva njihova ihtiva narav,« je rekel. »Jeza je bolezen. Prevzvišenost, tisti, ki me je skušal ubiti, je bil vaš rojak, ne moj,« sem odvrnil. »Če ste tako ljubezni, da me izvolite poslušati, vam vse razložim. Morda mi lahko daste kak migljaj.«

»Verjemite mi, da me vaša zgoda silno zanima,« je odvrnil knez Tung. »Poslušaj jo bom pažljivo, kolikor le morem s svojimi revnimi možgani.«

Ko sem mu z vsemi nadrobnostmi poročal o svojem snočnjem razgovoru z majorjem Bestom, sem videl, da pozornost, ki mi jo je obljubil, ni bila prazna beseda. Sedel je z rokami na kolenih, ne da bi trenil z očmi, in okrogli obraz mu je ostal negiben, dokler nisem omenil Vu Lo Fenga.

»To ime menda marsikaj pojasnjuje,« se je oglašil tisti mah. »Na primer to, zakaj je v mestu že nekaj dni čudno vrenje. Rekel sem vam, da so bili nemiri ... a zelo nevljudno je, da vam segam v besedo. Vaše poročilo, dragi mlajši brat, je vse pretočno in preskladno, da bi ga smel motiti, in tudi prezanimivo. Moji ljudje so znali svoje dni dobro z lokom. Se mene so v mladih letih silili, da sem moral z dirjajočega konja stoje streljati s puščicami v tarčo, kadar so se praporščaki zbrali na vsakoletne cesarske vaje. Saj poznate našo zanimivo četrto, kjer izdelovalci lokov še danes ta dan izvršujejo svoj poklic, ali ne? Toda ne zamerite, spet in spet vas prekinjam.«

Ni več mi ni segal v besedo. Ostanek moje zgodbe je poslušal z napetim izrazom, ki je pričal

bolj o nekakšni vznemirjenosti kakor o radovednosti. Dasi je sedel pred menoj negibno kakor pravi Mandžu, sem vendar čutil, da je prepaden. Ves čas, odkar sem bil izrekel Vu Lo Fengovo ime, še ni bil odtrgal oči od mene. Svetilke so medlo blele v kitajski dvorani; bilo je, kakor da se moja senca izgublja med sencami tramov. Ozrl sem se na Noro Joyceovo; ta naju je opazovala brez vidne radovednosti.

»Dogodek vas je torej osupil,« je po kratkem premolu rekel knez Tung, ko sem končal. »Verjemite mi, da ni prav nič zagonetnega v njem. Država sredine preživlja ta mah enega izmed prevratov, kakršni nastopajo neogibno po padcu vsake dinastije. Preden mine sto let, bo vse spet v redu. V teh vmesnih dobah ni moči kdovekaj storiti. In potem, jelite, ste vzeli svojo mlado rojakinjo s seboj? Kot prijatelj govorim z vami, odkrito in zapupno, kajti, kakor sem rekel, imam vas visoko v čislju. Po mojih mislih ni bilo zelo pametno, da ste privedli to damo semkaj. Človek bi moral biti previden v izbiranju prijateljev in se ne dati zavajati strasti ali poželenju.«

»Poželenju?« sem odvrnil. »Mene ne zavaja poželenje ...«

Knez Tung se je nejevoljno nasmešnil.

»Zenska je zmerom nevarna; vsak trenutek utegne postati predmet naših želja.«

»Ta ni nevarna,« sem rekel. »Ženske je treba varovati.«

Knez je vzdihnil.

»Vidite, ta nazor je izmed tistih, ki jih pri vas tujci ne razumem.